

ЗАМАНХОЙ
СВО ветеранаш юкье болаш,
Денала урок хилар Маггалбикерча
колледже

16

Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай

№29 (12706)
Маьцхали
буттг,
7 ди, 2025 шу

12+

2025
ГОД ЗАЩИТНИКА
ОТЕЧЕСТВА

80-летие
Победы в Великой
Отечественной войне
1941-1945 годов

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

БЕРИЙ ВАХАР

Тахан вахаре нийслуча
кхерамеча хламаех,
дийцар Магасерча
берашка

4

МЕХКА ХЪАЛ

Дика наькъаш долча
Россе пхе моттига юкье
я вай республика

5

ВАЙ ОАМАЛАШ

Мехкара хатараш
лаьгІде гІерташ,
къахъег вай наькъашка

7

ДИКАЧА НАХАХ

ГАЗУ «Ингушавто-
транспорте» болх беш
вола Мержой Закре
къоначарна дика
масал да

12

ІАПАМ ЛОРАДАР

Йокъаенна баьцаш
летаеш дола гІулакх
дутах дац мехка

15

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Дог лазаш хилар

Донбассерча тІема юкье вахар хаьда бераш
дагалаьцар мехка

8

Къаман селхане

Мецхал яхача
гІалаш ягІача
моттига
тохкам бир

10

«Болхлой» яхача къаман проектага, хьожаш ба мехка

Аькхенаькъан Марем

Моттигерча экономикан гьулакхе эшаш бола говзанчаш кийчбара тӀехьа йола «Болхлой» яха къаман проект я, мехка йоржаеш. Из хоам бу «Сердалога» Мехкадаь, Паччахьалкхен зарбан болх ле-
лабераша.

Проекта юкьерча про-
граммашка гӀолла деша,
цъацца хӀама йомаде аьт-
тув лургба бахархошта: пенсе
баха ха ярашта, ворхӀ шерга
кхачанза бераш долча но-
аношта, заӀапошта, тӀема
операцешкарча ветеранашта,
болх боацаш дӀаязбаь латта-
рашта.

Иштта къаман проекта
декхараш кхоачашдара тӀехьа
бувзам чӀоагӀбаьб РАНХиГ-
Саца, Томскерча паччахьалк-
хен университетата, профес-
сиональни дешар доаржада-
рах йолча институтаца.

Цу проекта юкьедолх къа-
хьегам моттигий хьалаш то-
адар, бокоь йоацача тайпара
къахьегарашта духьала болх
дӀабахьар, иштта кхьдараш а.
Вай мехкадас Келаматань-
къан Махьмуд-Ӏаьлас бел-
галдир; цу оагӀонцара хӀама
тоадара тӀехьа кулгалхо-
ша боккха болх дӀахьоргба,
аьнна. ТӀехьа тӀайоагӀача
хана, мехкарча экономи-
кан оагӀонца лакха говзал
йола болхлой хулийтаргба
цу гьулакхо, иштта хьабе болх
цахилар а лохдергда.

«Къаьстта терко ергъа ве-
теранашта, духка бераш да-
рашта. Дог тийша ва со, фе-
деральни оагӀонца цъа-
на дӀахьош болча балхо вай
мехка хӀама дикка тоаде-
рг-хиларах», - тӀатехар вай Мех-
кадас.

Курски областа гӀо дергда вай мехко

Аькхенаькъан Марем

Курски областе вай мех-
кара 20 тонн совгӀа
хӀамаш йохийтаргъя. Цу
гьулакха юкье дакъа ло-
ацаш я мехкара мини-
стерствош, тайп-тайпара
моттигаш, администра-
цеш.

Мехкадаь зарбан болх ле-
лабераша белгалдечох, нов-
къостал дар тайп-тайпарча
оагӀонашца дӀахьош да. Ка-
рарча хана Курски областе-
ра 50 бер да вай лоамар-
ча «Аьрзи» яхача лагере
салоӀаш.

ХӀама тоадалар

Дикка меттадоагӀаш латт мехка тайп-тайпарча моттигашкара хьал

ГӀазданаькъан Ахьмад

Цъацца хӀама доладе безам
болча кьонабарашта гӀо деш,
вахара оагӀонцара проек-
таш йоржаеш, болх дӀакхухь
тахан мехка. Ӏаьдало гранташ
телаш, тайп-тайпара новкъо-
стал лоаттадеш, къахьег биз-
нес йоржаераша. ДӀадахача
шера 7000 МСП моттигаш яр
мехка болх дӀахьош, цо хьа-
гойт цу оагӀонцара хьал дикка
тоалуш латтилга. Иштта мот-
тигерча экономикан хьал то-
адеш да, 1900 совгӀа тайп-
тайпара хӀама доаржадераш.
25000 совгӀа болх бе мотти-
гаш Ӏалашъьй цу гьулакха.
Цох лаьца ший Телеграм-
оагӀон тӀа язду вай мехкадас
Келаматананькъан Махьмуд-
Ӏаьлас.

«Мехкара хӀама хьадара мот-
тигаш тоалуш хилар гӀадвугаш
да. Цъацца хӀама доладе лов-
раш мехка хӀара дийнахьа
дукхагӀа хулаш латт. Вай дек-
хар - бизнес дӀаяхьа мел эшар
Ӏалашдар. Цу оагӀонца дикка
къахьегаш ба мехка тахан. Дог
тийша ва со, МСП вай экономи-
кан хьал тоадеш, болх бе керда
моттигаш хулийташ, дикка аьт-
тув луш хургъя. Цу гьулакхе
керттера моттиг дӀалоацаш я
экономиках йола министер-
ство, цу оагӀонцара кхьйо-
ла моттигаш», - белгалдир вай
Мехкадас.

«ЗӀамига, йоккха бизнес»
яхача къаман проекта гӀолла,
паччахьалкхено гӀо деш хила-
рах дикка тоалуш латт из болх.
Бизнес йоржае аьттув луш я
проект, цу юкье да болалуш
болча бизнесменашта гран-
таш телар, бизнесацара деша-
ра программаш, кердача база-
рашка хӀама доаржадар, иштта
кхьдараш а. ХӀама хьадеш ба-
рашта гӀо деш хиларо мехкара

экономически хьал тоаду.

Вайцига бизнес йоржае аьт-
тув луш дола керда наькъаш
хьаделл тахан. Вай мехкадас
Келаматананькъан Махьмуд-
Ӏаьлас белгалдечох, бизнес-
менашта дикка гӀо лоаттаду
мехкарча бизнес-инкубаторо.
2024-ча шера, 381 хӀама дола-
дерашца кхетачеш дӀакхухьаш,
болалуш болча бизнесменаш-
та дешара программаш йовзий-
таш къахьийгар цу оагӀонцарча
болхлоша. «Са бизнес» яхача
оагӀоно 5000 гьулакх доаржа-
деш болх чакхбаьккхар.

Къаьстта йоккха терко ло-
аттаю мехка цъацца хӀаман
тӀехьа къахьегаш барашта (са-
мозаняность). 480 совгӀа болча
бахархой аьттув хилар цу
оагӀонцарча хоамашца дув-
заденнараш довза, 304 сага
дешар чакхдаьккха сертифи-
каташ хьаийцар. Юртбоаха-
ма гьулакхех йолча министер-
ствос хьаллоац ахархой дакъа.
ДӀадахача шера «Агростартап»
яхача программа гӀолла 53
грант енай, 12 грант дезала
фермай болх тоабе кьоастай-
ир. ГӀо деш дӀа-хьа дийкъа ахча
145 млн сом совгӀа дар. Иштта
тоадеш латт мехка туризмаца

дувзаденнараш а. 30 млн совгӀа
рузкъа дӀалоацаш йола 11 про-
ект йоржаръй тахан вайцига.

Иштта хӀама хьадерашта
аьттув болаш хул, Ӏаьдала мот-
тигаш арендах хьаьцара болх а
дикка атгачахьа баккхар. 2004-
ча шера цу программанна юкь-
елаьцар Галашкара моттигаш.
Хьалхарча кхаь шера хӀама
хьадераша шоаш лелаеча мот-
тигех тела ахча 50% хул аренда
маьха тӀара, тӀехьа тӀайоагӀача
хана - берригача маьхах 80%.

«Иштта тоадеш латт мехка-
ра кхоачам арахьа дӀакхухьаш
бола болх. Цу оагӀонцара
болх тоабе гӀо дераша 22 мот-
тигашта шоай хӀама арахьа
дӀакхахьа йиш хургйолаш мот-
тиге лехай, халкъашта юкьер-
ча тайп-тайпарча моттигашка
шоай хӀама доаржаде йиш хур-
гйолаш гӀо дир кхаь моттигӀа.
ГӀиргӀизой мехкӀа дӀайийнача
хӀамашта етта молхаш лоат-
таергъя, иштта СНГ мехкаш-
ка, Юхерча Малхбоален мот-
тигашка кхоачам лоаттаберг-
болаш, дувцаш латт тахан.
«Росси - Африка» яхар санна
йолча халкъашта юкьерча кхе-
таченашка дакъа лацаро цу
оагӀонцара керда наькъаш хьа-

делл», - яздир Келаматанань-
къан Махьмуд-Ӏаьлас.

ЗӀамига, йоккха бизнес йо-
аржае, цу оагӀонцара болх
дӀабахьа аьттув лургбараш
юкьедоахаш боккха болх ба
тахан вай мехка дӀахьош лат-
тар. Кхаь оагӀонцара керттер-
дараш дикка тоадарга хьежжа,
аьттув боал цу наькъ тӀа.

Бизнес дӀаяхьа аьттув лург-
бараш юкьедоах тахан мех-
карча кулгалхоша, бизнес-
менашта ма хулла гӀо ду цу
оагӀонцарча болхлоша, хӀаьта
предпринимателаша из хӀама
доаржадара тӀехьа къахьег.
Цъана, боагӀлача боараме
болх дӀахьош хилча, мехкарча
экономикаца дувзаденнараш
дикка тоалургда, беркате йола
проекташ хьаххолла, йоржае
а вӀаштӀехьадаргда.

Къамашта, моттигашта юкь-
ера бувзам чӀоагӀбаро а тоаду
из гьулакх. Хьалхашка латта
декхараш кхоачашдеш, респу-
бликан хӀама тоадеш, кхоанен-
га кхача аьттув ба вай мехка
хьалхалаттарий новкъостал-
ца, безнеса гьулакх доаржаде-
ча моттигашка, къахьегамхош-
ка гӀолла.

Вахар хаьдача СВО доакъашхочун мехкарашта, дешар длаходахьа гло дир

ГІазданаькъан Ахьмад

«Даьхен лорбой» яхача ганза болхлой болча енача, тїема операцена юкье вахар хаьдача бїухочун Марзбиканакъан Хьасана цїен-нанас дехар дир; МЧС колледжа унахцїенон гїулакхех йолча факультете ший ши йол деша оттае гло де, аьнна. Цу гїулакха оарцагїваьлар ганза болхло Хазанакъан Ибрахїм. Колледжа кулгалхочун гїончаца

къамаьл деш, деррига тохкаш болх дїабихьар цо. «Сердалога» из хоам бир ганзера.

Эшаш дола каьхаташ гулдеш, гло дир царна ганза болхлоша. Ма хулла сїахагїа из болх чакхбаккха хьажарах, каьхаташ ханнахьа чудала аьттув баьлар йиґигий.

Тїема операцена юкье вахар хаьдача бїухочун шаккха йол, мах тела ца безаш, дешаш хургьа колледже.

Шолжа-Шахьарерча МЧС колледжера шоай дешара никъ дїаболабергба цар хьатїабоаргїаца бетта 1-ча дийнахьа.

Бїухочун дезало доккха баркал аьлар «Даьхен лорбой» яхача ганза болхло волча Хазанакъан Ибрахїма, иштта ганза балха хьалхалаттарашта, сїаха оарцагїваьнна шоай гїулакхага хьажарах. Да дїаваьнна, халача хьале болча наха чїоаргїа лоархїаме да из.

«Даьхен лорбой» яхача ганза филиале, дикагїа бола болхлой белгалбеш, кхетаче хилар

ГІазданаькъан Ахьмад

Денал, майрал, яхь хилар

Толашагїа болча кьонгий цїераш йовзаш я мехка

ГІазданаькъан Ахьмад

Украинерча тїема операцена юкье дакъа лоацаш бола вай къаман кьонгаш тахан турпалаш ба. Царех хїаране цїи йовзаш, лоархїаш хила дезавай. Тахан ураотташ латтача тїехьенна дика масал долаш, шоаех йоккха цїи йоаккхийташ, Даьхен гїулакха арабаьнна тїема аренашка лела нах ба уж. Цар гойтача деналах, майралах дувцаш йола кхетаче дїайихьар Дола-Коарча культуран цїагїа. Данбассерча тїема операцена юкье латтарашта дика бовз маьршача вахара мах.

«Тахан кхувш латтарашта чїоаргїа лоархїаме да дика масал довзийта нах хилар. Турпалал гойтача бїухой вахаранакъага хьажача; царна дика хоалу кьїзал, дикал яхача дешай маїанаш, цар башхало.

Даьхенах дог лазаш, яхь йолаш бола кьонгаш ба тахан кьонабараша масал эцаргдола дикаш доаржадераш», - дийцар «Сердалога» культуран цїенна кулгалдеча Алерой Билала.

Кхетаче дїахьош хиннача Бохтаранакъан Иманас гулбеннарашта довзийтар СВО бїухой вахарах, цар тїема никъ мел хала ба, мел доккха декхараш да вай къаман кьонгашта хьалхашка латтараш.

Кхетаче дакъа лаца бийхабар тїема операце доакъашхо вола Мудаев Мухьмад, юрта гїулакхашка хьожаш вола Алерой Ийиса. Мухьмад контрактата гїолла вахав цига. Тїема операци йолаеннача дийнахьа денз, командир волаш, тїема моттигашта кулгал деш, хьавоаргїа из.

Салала, ха яккха, аьнна; цїавенав из тахан. РФ Герзий Низашщарча Министерствос, тїема аренашка белгалваларах, майдилг еннай Мухьмада, иштта Жукова цїерах йола майдилг, грамота луш белгалвир из тїема моттигашка.

Таханарча дийнахьа Украинерча тїема аренашка декхараш токхаш Дола-Коара 15 бїухо ва. Даьхен гїулакха латтилга боагїаца боараме кхоачашдеш хиларах, белгалбаьннаб уж.

Тїема юкье нийслуш долча

хїамаех, тїема никъ малагїа хїамаш лорадеш дїабыхьа беза дийцар цо кхетаче. Цунга моллагїа хаттар дала, тїема юкьера гїулакхаш ма дарра довза аьттув бар гулбеннарий.

Мудаев Мухьмада дийцар ший тїема никъ мичахьара, мишта дїаболабелар. Кьонахчо лораде деза хїамаш теркалдеш, ше дїакхача моттиге дикача оагїорахьа ше дїавовзийта хьожаш, Даьхе яха дош ший дега боча, доккха долга дїахайташ, хьавоаргїа из.

Даьхе езаш, цун хїама лорадеш дїачакхвалар хїара сага мел лоархїаме хила деза дийцар Мухьмада берашта. Тїем тїа байзача новкьостех, тайп-тайпарча моттигашка декхараш токхаш нийсеннарех дийцар цо.

Берашта хьалхадаьккхар, хїара саг Даьхен гїулакха латта декхарийла волга, вай мохк моастагїех лорабе безилга, денал, яхь, мехках дог лазар яха хїамаш керте лоаттаде дезилга.

«СВО доакъашхочо берашта дийцар вайцигара бахача бїухой тїема наькьах, цар

гойтача турпалча гїулакхех, - аьлар Алерой Билала. - Моллагїаца сага декхар - шийна хьалхашка латта гїулакхаш боагїаца боараме кхоачашдар».

Библиотека болхлоша кийчбаь хиннача гойтаме яр Магїалбика кхалерча, моастагїчун наькьаш тедаш лаьттача бїухой цїераш. Цу наьха цїераш вай массане дегащка яха еза, тїехьа ураоттаргбарашта дїавовзийта а еза, турпалаш малашб царна ховргдолаш. Украинерча тїема операце доакъашхоша тахан токхаш латтар хала, боккха никъ ба.

Мах баь варгвоацаш да тїема аренашка цар доаккхаш дола хїара ди. Йоккхача Росс моттигашкарча тайп-тайпарча кьамех нах ба тахан, вїаший доттагїал чїоаргїадаь, вай Даьхен хїама лорадеш латтараш.

Уж ба тахан шоай вахара уйла ца еш, Даьхен хїама хьалха оттадаьраш. Шоай кьамах, шоаш бахача боккхача мехках дог лазаш бола нах ба уж! Могаьш-маьрша болаш, цїенах кхеталба вай бїухой!

Лоархїаме кхетаче дїайихьар «Даьхен лорбой» яхача ганза филиале. Филиала кулгал деча Оздой Муслима Гїалгїай пачахьалкен 100 шу дїазарах йола майдилгашелар шоай моттигашка белгалбаьннача болхлошта.

«Ганза болх тоабечанакъ тїа кьахьегаш бола болхлой тахан лоархїаме ба. Шоай декхараш боагїаца боараме кхоачашдаьраш майдилгашца белгалбаро хьагойтар, Даьхен гїулакхаш кхоачашдара тїехьа кьахьегар мел лоархїаме да», - дийцар «Сердалога» цу моттигера.

Белгалбаьрашта юкье ва тха балхара новкьост, «Гїалгїайче» яхача газета керттара редактор Хамхой Рашид. Майдилг хьаьцаш, доккха баркал аьнна, тахан СМИ дїахьош бола болх моттигерча бахархошца массахана бувзаме хилара тїехьа лоархїаме болга белгалдир цо.

РАН КНИИ кулгалхочунца кхетаче йир гӀишлошъяра министерствон кулгалхочо

Султиганаькъан Йоакъап

Ибрагимов Х.И. цӀерах йолча РоссӀе Илман академе Илма-тохкама институте кхетаче хилар гӀишлошъяра балхах йолча Министерствон хьалха латтача Иленаькъан Мухарбика Мусайи РАН КНИИ кулгалгалхочун, технически Илман доктора, профессора Батайнаькъан Керам-Султана Денеи. Из хоам «Сердалога» министерствос бир.

«Кхетаче дийцар шинна оагӀоно вӀаший бувзам лелебеш дӀабахьа безача балхах, цу оагӀонца дувзаденача керттерчарех», - йоах тхога бенача хоамо.

Иштта хьакимаша белгалдир, гӀишлон балхаш дӀахьоча таханарча Илма-тохкама оагӀонца, кердадӀараш юкъелоацаш, кхоачашде дезарех, пайдане хургдараш доаржадарех.

УПЧ гӀонца, шийна доагӀа ахча меттаоттадир дукха дезал болча дас

ГӀазданаькъан Ахьмад

ЭккажкӀонгий-Юртар дукхача дезала да леткъар УПЧ; хӀара бетта доагӀаш дола ахча хьалуц ший берашта, аьнна.

«Госуслугашка гӀолла пхезза дехар чудала волларах, аьттув болаш хиланзар цун гӀулакх. Вахархочо дийцачох, хьалхагӀа цу каьхатех ахча хьаихад цунна», - дийцар «Сердалога» мехкарча УПЧ.

Россе Вахара ганза болхлой оарцагӀбаьха, техкар из гӀулакх. Ганза болхлоша кхоккха бера, хӀаранена 16 169 сом ахча хулаш, хьаьжадир пособи.

Цу гӀулакхо хьагойт, сага бокӀонех волча викала ший декхараш дизза кхоачашделга, наьха хьашташ теркалделга.

Тахан вахаре нийслуча кхерамеча хӀамаех, дийцар Магасерча берашка

Султиганаькъан Йоакъап

Магасерча администрацетерко ярах, тӀахьожам лоаттабарах болча оагӀон болхлоша, терроризма духьаларча комиссе берашца, цар даьшца-ноаношца кхетаче йир. Царна хьалхадаьхар, тахан

вахаре геттара чӀоагӀа лоравала, фийла хила везараш. «Сердалога» из хоам шахьара мзере бир.

Кхетаче дӀадийкӀар 18 шерга кхачанза бараш бокӀонаш телхаярах бехктокхаме озаш хиларах дувца каьхаташ. Иштта

терроризм, экстремизм яхача доккхача зуламех, наькӀашкара бокӀонаш цалархӀарах дийцар цига.

Нах гуллуча моттигашка, боккхийбараш уллув боацаш, хила йиш яц берий, хӀана аьлча воккхагӀа саг тӀахьожаш ца хилча бераша, кагирхоша бокӀ-

онаш толхаеш нийслу. Даьшта, ноаношта хьалхадаьккхар, лораде дезараш массахана берашка дӀадувца, аьнна.

Иштта йола кхетаченаш дукха нах бахаш, болх беш, дешаш болча Магасера кхерамзлен оагӀонцара хьал тоадара тӀехьа дӀакхухьаш я.

Хьалъе йӀаьхъенна гӀишлош кӀезигагӀа хилийта гӀерт мехка

Аькхенаькъан Марем

ГӀишлошцара бӀаьхбенна латта болх меттаболабеш, кьаьег тахан вайцига. Наьсарера № 3 йола ишкол, Шолжа-Шахьарера поликлиника хьалъеш бола болх ба тахан чакхбоаккхаш латтар. Цох лаьца «Сердалога» дийцар Мехкадаьзарбан болх лелабераша.

2018-ча шера болабеннаб ишкол тоае, поликлиника хьалъе. Ер бутт чакхбалалехь, кийча хила езаш я шаккха моттиг. Тоаяьча ишколо тӀаэцаргва 1600 дешархо, хӀаьта поликлиника 300 саг дийнахьа тӀаэца йиш йолаш хургья. Поликлинике хьаелларгья хирургически, травматологически моттигаш, таханарча хано дӀадеххача

тайпара долча гӀирсаьшца тоаяь хургья из.

Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Ӏаьлас белгалдечох, уж балхаш гаьнадалара бахьанаш тайп-тайпара да - санкцеш бахьан долаш гӀишлон балхаш дӀадахьа эшаш болча кхоачама маьхаш айдалар, пандеми, иштта кхьдараш а.

«Мехка Паччахьалкхе-

но боккха болх чакхбаьккхаб, тӀехьаюса моттигаш боагӀлача боараме тоаяь йистеяргӀолаш, цу гӀулакха эшаш дола рузкӀа 100% лоаттадеш.

Цудухьа тахан республикерча ишколашка, берий бешамашка, дарбанчешка кхы а 3 эзар совгӀа моттиг хьаьй», - тӀатехар вай Мехкадас.

Дика наькъаш долча Россе пхе моттига юкье я вай республика

Султиганаькъан Йоакъап

Наькый хьал тоадеш йолча Россе моттигашта юкье, йизза моттиг хьалоацаш я вай республика а. Укх тлехьарча шерашка наькъаш меттадоалаш, мехка длаьхьаш латтар боккха болх ба. Боккха федеральни никъ боацаш, юрташ-

та, кхаленашта, шахьарашта юкьера наькъаш эргадоахаш къахьег мехка.

«Наькый хьал дика долча моттигашта юкье хьалхарча мулгаре латт Москва, 100%-га кхоачаш тоадаь да цигара наькъаш. Иштта цу юкьейода Ханты-Мансийски авто-

номни округ - Югра, Челябински область, вай республика, Краснодар. Хила безача боарам хьал теркалдича, 82% - гара 89,4%-га кхоачаш ба цигара цу оаглонцара болх.

Геттара члоагIа, сома наькъаш дехкарца белгала я вай республика (дукхагIа йоккхача шахьарашка мара дац уж -

Москва, Санкт-Петербург, Севастополь)», - йоах тохкама болх длабихьача хоамий моттиго.

Белгалде деза, тахан вай мехка дукха наькъаш, тIаьш, иштта кхыйола моттигаш тоаеш боккха болх длаьхьаш латтилга. Шахьарашкара, юрташ-кара наькъаш эргадоахаш ба вайцига.

УнахцIенон оаглонцарча моттигашка, таьрахьашца дувзаденнараш юкъекхувл

Аькхенаькъан Марем

Таханара технологеш, хьакхелла хьаькъал юкьедоалаш, тоабеш латт унахцIенон оаглонцара болх. Мехкадаь, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша белгалдечох, таьрахьашца дувзаденнараш юкьедоалаш латт унахцIенон оаглонцарча балха юкье.

Чамалха яхача юрта, 140 метр кIоарга насос оттайир

Султиганаькъан Йоакъап

Чамалхарча Школьни оалача урам тIарча гIув чу латта насос хийцар. Из хоам «Сердалога» Шолжа кхален администраце болхлоша бир.

«Керда 6/10 оала насос 140 метрага кхоачаш кIоаргача латташ я. Из геттара лоархIаме да хий боагIаца боараме хьадоагIаргдолаш», - дийцар тха газетага. Ший ханнахьа из

гIирс хувцаро хин оаглонцара хьал тоадергда.

Ара кхорзаденна, Имеца денош латт, хIаьта иштта лакха йовхал латтача хана хий доацаш бисача наьха деррига вахар кегалу, йоккха хало хул цох.

Моттигашкарча хьакимашта Мехкадас тIадилад, хий доацача бахархошта машинашца тIакхяхьа, аьнна. Ше-ший арIагIа длаьхьаш ба из болх тахан.

Цхьацца кхачан маьхаш хувцалуш латт мехка тахан

Султиганаькъан Йоакъап

Цох лаьца язду Юртбоахама министерствос ший Телеграм-оаглон тIа, республикерча Россе Банка оаглон хоама тIатовжаш, Ростата белгалдер юкьелоацаш. 2024-ча шера лаьттача хьалага хьажача, укх шера маьхаш хувцаденнад. «Аьтинга бетта мах айбеннар е дарегIа бийрзар малагIа кхача ба?

2023-ча шерарча маьцхали бетта 0,4%-га кхоачаш лохделар мехкара маьхаш. Аьтинга бетта лаьгIделар шерара хIама дездалар а - 9,6% - гара маьтсела бетта 8,3%-га кхоачаш», - йоах республике фу дезденнад,

малагIа хIама дарегIа дийрзад белгалдеча хоам.

Фуй мах Iобаьннаб вай мехка из кхоачам дикка хьабаржарах - 15,1% цхьан бетта, 38,4% - шера. Вайна дагайоагIа фуаш дикка дезденна хинна ха. Мах Iобаьннаб иштта сомашта, хьасашта керда беркат хьадаржарах. Хударий мах кIезигагIа ба тахан, 0, 29%-га кхоачаш дарегIа дийрзад уж. Вай мехкара Iалашо бахьан долаш да из а. ЧIоагIа лоархIаме да цу юкье газомоторни доагор хилар а.

ХIара шера хулача беса, цхьацца долча хIамай маьхаш урагIдахад. Барзкъашта, маьчешта, дарбанчешка эшаш йолча хIамашта мах тIакхийттаб. Ценошка цхьацца

хувцамаш дар, таксеца дIа-хьа вахар, автобусаша боаккхаш бола мах тахан лакхагIа ба. Цу оаглонцарча болхлоша теркалдечох, цхьацца хIамашта маьхаш лохдалар тайп-тайпарча бахьанашца дувзаденна да, цу

юкье да из кхоачам сов дика дIабодаш цахилар а. ХIаьта хIара дийнахьа тикашка, базарашка леларашта лоархIамедар - цIаьхха, маьхаш айлуш дола хIама цахилар, цу гIулакхо чIоагIа Iоткъам бу бахархошта.

Дарбанчешка доаржадеш латтача кердадарашка гIолла сага лазар дикагIа гучадаккха аьттув ба. Ишттача цхьан оаглонга гIолла, снимкашта анализаш йоахаш йоаеш йола ха 40%-га кхоачаш кIезигагIа я, хIаьта лазар гучадаккхара болх 90%-га кхоачаш тоабеннаб. Кхьдолча гIирсашка гIолла унахочун долаш дар фуд тохкаш бола болх, 85%-га кхоачаш, дIабахьа аьттув ба.

Цо дикка аттача доаккх унахой, лорий гIулакх. Къамаьлаца новкъостал деш волча гIончо ИИ оаглонцара болх, кьхаташ кийчдар 30%-га кхоачаш сихагIа хулийт, кол-моттигашта тIалатта низ 40% лохагIа ба. Шоай лоархIамегIа дола гIулакхаш - унахошта эшачарга хьажар боагIаца боараме чакхдаккха аьттув луш да из деррига.

«Москваца, Татарстанаца бувзам лоаттабеш, ЕГИСЗ федеральни платформах дIахотталу тхо, ИТ - лерхIамех когIортолга еш. Технологически хьал, иштта кхьдараш тоадеш болх ба из тахан», - белгалдир вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

6 КХЕРАМЗЛЕ

Зуламах лоравалар

Ехача машинаца лелача сага дикадар чудахъаргдац

Іарчакханаькъан Сали

Хьалха хиннача боккхача наха каст-каста хьехабора шоай цѐнна, дезала, гонахъарчарна дикадар дахъаргдаца нах. Масала, цар бийцаца, дикадар дахъаргдацаца наха юкъе бар «бус ара лелараш», «болх беш боацаш, къаракъа тѐхьабаянна лелараш», «дас-нанас яхачун тѐа боаца дезалхой», иштта кхы дѐахо а. Бакъда тахан гучабаьннаб цу мугѐаре дѐаотѐабе мегаргбола цхьабкха тайпара нах, уж ба машин еха йолга ховшише, цу тѐа хайше арабувлараш. Сога хайтгача уж чѐагѐа майра а цунца цхьана унзара а нах ба. Ехача машинаца вода саг моллагѐа мино те а моттиге а машин сеца новкъа виса тарлу, тѐаккха цунна шийна хъовзам баьнна ца Іеш, цунца болхача наха хъовзам боал. Укхаза дагаух сона цхьаццодола вахаре нийсденна масалаш. Цкъа хьехархой шоай новкъоста саг енача бахар массехк машинаца. Цу юкъе нийсьеннаяр каст-каста хьал ца лоталуш, водителя саготдеш йола машин. Ах бийса ялалца саг енача а баьгѐа, цѐабаха тохабелча, хьал ца лоталуш йисар ювцаш йола машин. Оарцагѐала безий хьаьший гѐулакха фусамдай, ишта а вешта а, тетташ а техьатессаш а лотае белча; цхьабкха тайпара лоталуш яцар машин. Кѐезигагѐа дале а, цхьан сахьата садитар цу транспорто фусамдай а цунца хьабаьхкача хьаьший шоай а. Кхы цох хѐама ца хинна, шоашта вовзача сага коа машин Іо а оттаяь, кхыча машинаца цѐабаха бийзар цар.

Е цхьабкха моттиг дагайоагѐа сона. Гаргара саг кхелхача баьхкаб юртара мурдаш, шоай машинаца. Зикар а даь, машинаца цѐабаха арабаьннача цар транспорт наькъа юккъе сецай, кхы дѐахо ца йохалуш. Вешта аьлча, лертѐа хиннаяц из, цудухьа вѐалла дагадоацаца моттиге сецай. Таьзетерча кагийча нахагара гѐо дийха, цар новкъосталца цѐабаха бийзар зикаре лаьтгта кѐаьдбеннача наьха. Из деррига хургдацар, нагахьа санна машина да цунга ший ханнахьа хьожаш, йохлахь кулг тохаш, лертѐа доал деш хиннаваларе. Цхьабкха а да, из йохилга ховш хилча, цунца ара ца ваьлча геттара нийса хургдар. Аз лакхе доаладаь масалаш-м сага зе-зулам доацаш чакхдаьннад; кѐеззига наха хъовзам баь, цар саготдаь. Амма тѐхьале во йолаш а хила тарлу цу тайпара хѐама. Укхаза сона дагаух Наьсаре

со зѐамига волча хана хинна ши хѐама. Дикка ха яххалца зерата бийса йолча хинна, «Газ 69» яхача (наха «Бобик» оалар цох) Іаьдала машинаца цѐабоагѐаш хиннаб машин лехкачун гаргара нах, царца хиннад бераш а. Наьсарера переезд йолча Іотѐакхаьчача хана, шлагбаум къайла хиннай, тормоз техача машин сецац, тормозаш дѐаяьнна хиннай цун. Дала къахетам баьб царех, цѐермашин Іотѐакхаьчача хиннаяц цу хана. Цу шлагбаумех чакхъийккха, поезда кѐалха ца водаш висавар юртбоахама болхло а цун гаргара нах а. Бакъда цхьабкха моттиг хилар, вай ювцача переезда тѐа саг вувш, цун машинах аьшка гурмат хьаеш. Мухь кхухьача машинаца воагѐаш хиннавар водитель, къайлача переезда тѐа нийсвеннавар из, цѐермашина кѐалха водаш. Водитель цу моттиге веннавар, сона бѐаргавайна а вовзаш а вар из, Хьажбикар яхаш цѐи а йолаш. Тахан белггала ала йиш яц, из фу бахьан нийсвеннав цѐермашинновкъа поезда чархашта кѐалха. Из йоккха поалхам йола, дуккхача хана денз машина тѐа болх беш хьавоагѐаш саг вар. Хетаргахьа, тормозаша тийша болх баь хила тарлу цунна. Каст-каста нийслу машенний чархашта «лазар» дола моттиг. Цу гѐулакхо а дикка гоалбоаккх водителя никъ. Дукхаза яйнай сона чархашта бегаш ягѐаш йола машинанш, цхьан кога тѐа кхувсалу кѐаьнк санна, етталуш йолхаш хул уж, чубагѐарий чѐагѐа саготдеш. Сенна воал цу тайпара чархаш йола саг боккхача новкъа а моллагѐа новкъа а?! Из ийккхача е хецаеннача моттиге латта ма везаргвий цун, чарх хувца гѐрташ. Дика да цунна когаметта дѐаотѐае совлен чарх машина чу яле. Дукха хул «запаска» йоацаш арабаьле а. Цхьан дийнахьа каналал дехъарча поликлинике водаш вар со «б-ка» оалча газелаца. Тѐаьл дехьадаьлча, наькъа йисте соцаьь латтар Іажагѐа бос бола тхол хьалха яха маршрутка. Кулг лоस्ताдаь, шийца балхара новкъост – тха водитель соцавир цо. Чарх ийккха, цунна когаметта дѐаотѐае совлен чарх йоацаш висавар из. Чарх ехар духьа соцадаьдар тхо. Вешта аьлча, новкъа фу хургда, фу нийслургда Даьла воацачоа ха йиш яц, цудухьа машина чу уллаш совлен чарх йоацаш аравалар доккха гѐлат да. Цул доккхагѐа гѐлат да аьхки лелаеча чархашца кизга Іоакъа санна болча асфальта тѐа биллача ша тѐа лелар. Кѐалха лыжеш доакхаш санна ха хьекхаш, хекалуш, гоама-чѐоама лелаш хул шаьра чархаш йоакха

машин. Из саг, шийна кхераме хинна ца Іеш, новкъа лелача кхыча машинашта а унзара ва, моллагѐа мотте цо из тѐатоха тарлу, вѐалла гунахьа доацача сага. Соакха Іаьлий-Юртара Іуйран Іай Іовоагѐаца сага наьха карта тѐатехаяр ший машин, лайжа хиларах. Нагахьа санна Іай лелаю чархаш лаьттаяларе, из ца хила а тарлора. Никъ маьрша дѐабихьа, юхаба ловш вале; машина лертѐа доал де деза. Хьо лертѐа цунга хьожаш ца хилча, зулам хьахила йоккха юкъ яц. Цхьан дийнахьа «Нива» яхача цѐеча машинаца Шолжа-Гѐалий тѐа долхаш дар тхо – кхо саг. Водитель, цун фусам-нана, со. Сипсой-Гѐалан Іоьгѐадаьлча, цѐаьхха, цхьа текхаеча хѐаман тата а даьнна, аьшк Іоежача санна оаз хезар тхона. Машин соцаьь, тхо хьежача; Іоаяьнна глушитель текхаяьр машино, цул тѐхьагѐа из, хьа а хаьда, Іоежаяр. Водитель цун кѐалха каст-каста хожаш хиннаваларе, цо зувргдар, кѐезиг-кѐезига хадаш латгача глушителя «лазар». Цѐаьхха, цхьан дийнахьа хьахинна хѐама дацар тхона хиннар, хьалха денз меллуш хьаенаяр машина из оагхал. Цох таралесташ яр сона яйна цхьабкха моттиг. Сурхо тѐарча 9 шера дешача ишкола наѐарга араваьнна латтар со, хьалхашка гѐолла тѐхбоалача боккхача машиннаькъагахьа дѐахьежаш. Хаьхкка Кен чу мухалех Іочуйодача машина (кѐай жигали) чарх хьайиккхар, цу машинал хьалха а яьнна, дехьа оагѐора газа турба йодача чукхиййтгача моттиге сецар из. Нагахьа санна цига ишколера бер нийсденнадаларе, цох доккха хатар хьахургдар. Ираза, бер а нийсдаланзар, машин ше а тѐакѐалтѐа ца йоалаш йисар. Текхаш дѐа а яха, сецар из. Шеко а йоацаш, сона дайна хѐама нийсделар,

машина лертѐа доал цада-рах. Хетаргахьа, чарх лертѐа дѐатѐацѐагѐаьь хиннаяц, цудухьа хьайиккхай. Машинаца йоха йиш я моллагѐа а хѐама. Амма из шийна ховшишеь, цу тѐа хайна аравоала саг, зулам де водаш волча сагах тара ва. Цхьан дийнахьа, Іай дар из, лоа дилла, шийла бенабар лайчилла бутт. Сецца баьсача трасса тѐагѐолла хаьхкка йодача машина кизгатеа, наькъа йистерѐолла хьалводача сага кулг кагдир водителя. Саг цазувш хилар цаІ да, наькъа йиста тѐа дѐатѐавалар цхьабкха да, никъ лертѐа бѐаргагуш ца-хилар кхоалагѐдар да. Хѐана гуш хиннабац цунна никъ, юстара хьалвода саг? Машина чура пешк болх беш хиннаяц, цудухьа кизгах ша баьхиннаб, водитель вагѐаца оагѐорахьара кѐеззига мара хѐама ца гуш. Юххера а, гунахьа доацача сага зулам ду цо. Ша баь кизга долаш, ара мишта воалл машинаца? Тхьовра, 50 шу хьалха, водителяша шоаш арабалале, дѐайхача хица ша бошабийя, мукъадоаккхар хьалхара никъ зе дезаш дола кизга. Хѐанз цу гѐулакха дукха сагота боацачох тара ба водителяш. Машина чура пешк мукъагѐа хьатоаяйта еза, шоаш цунца маьрша лела безам болаш бале. Цхьа дикка догѐа делхача дийнахьа, хьалхайодача машино цицхаш юхадийтте, баьдду машина никъ зувш дола доккха кизга. Цхьаболча водителий кизга цѐенду щѐткаш лелаш хилац, хий хьалдетта бешкилг яьсса хул. Уж хѐамаш доаца машин а лертѐа я оалалуц. Лертѐа хѐама ца гуш хилча лела хала да, авари е тарлу из бахьан долаш. Дукхаза зе йийзай са цхьа лампа еха машин, лампаш вѐалла согалуш йоацараш, гола тохаш хилча «поворот-

ник» цайоагараш. Массагѐа да уж кхы а? Къаьстта дукха нийслу газаш аракхувсаш, топ етташ санна таташ ду машинанш; е мерий чу тхьамка даха циск санна «Іиршингаш дувлараш». Со машений пхьарвац, хѐаьта а, сона хетачох, цар карбюратор е трамблер вѐаштѐхьа яларе, ца хила тарлора уж тайпара халонаш. Нагахьа санна иштта машин еха хилча, гѐулакха ваха мегаций таксеца е юкъарча автотранспортаца, Іайха хьай машин меттайоалаьлцца. Тѐаккха, хатарах хѐама доацаш, дика чакхбаргба сага никъ. Цу шоай ехача машина дѐакѐал ца хьожаш лелараш, дукхагѐаца даькъе кагирхой ба. Уж сагота бац из дѐахаьхкача, дѐайодаш хилча. Ший а наьха а кхерамзле лорача сага из леладергдац. Цунна дола масал доаладе лов сона. Іуйрийна 7 сахьат даьлча Іойоагѐа Сурхо тѐара автобус, гараже дѐачуйода массехк минот яккха. Цу юкъа бокса чу из дѐачулаьлле, кѐоага чу Іочуваьле, цунга хьожаш чакхвоал водитель. Даьтга Іодаха моттиг йий, тормозашта новкъарло еш хѐама дий, мотора чура даьтта боараме дий, иштта кхыча хѐамашка хьож из. Цунна хов, ший бѐарчча дийнахьа нах кхувла безилга а цар моаршо ший кара йолга а. Цудухьа ший автобус даим тешаме хилийта хьож из. Нагахьа санна машин хьайна тоае ца хойя, итгаш моттигаш я вайцига тайп-тайпара машинанш тоаеш. Цига дѐачулаьлла, хьатоаяйта еза. Хѐаьта тоаеш бала мах беце, машин коа латтийта, тоае ха тѐакхаччалца. Хьайна а наха а тешаме боаца никъ бахьама гѐерта ехача машинаца. Иштта хьоча наькъах дикадар хьадаргдац. Вешта аьлча, ехача машинаца лелача сага дикадар чудахъаргдац.

Машинаш лерттIа хехкара боарам

Мехкара хатараш лаьгIде гIерташ, къахъег вай наькъашка

Султиганаькъан Йоакъап

Наькъашка хулаш дола хатараш, тахан боккха кхерам хинна латт мехка. Вахара моттигаш тоаярах йолча къаман проектагIа гIолла дийцар цу дешах лаьца, дукха ха йоацаш Магасе дIайихъача кхетаче. Цига белгалдир, 2025-ча шера вай мехка 122 хатар хиннилга, 20 сага вахар хаьдад машинаш вIашкакхетарах. 20 совгIа долча хатарашта юкъе зIамига бераш нийсденнад.

Даггара дувцаш латташе, тахан нийсача ца доалаш латта хIама да из. ГIетта водаш санна, лехкаш йола машинаш лаьгIлуш яц. Наькъа оагIонца гIолла шийга гIолла дIаводар а паргIата воацаш ха я латтар. Паччахьалкхен моттигаша цу хIаман духъала къахъег, меттадоаладе гIерт из леладеш дола адам; бакъда хатараш хIара денна даржаш латт.

Кхувш латтарашца, зIамигача берашца кхетаченаш еш, наькъашкара бокъонаш цалархIар мел во, ийрча гIулакх да белгалду ГИБДД болхлоша, лаьрхIа рейдаш дIакхухаш, дешара моттигашка ухаш. Газеташка, телевидене гIолла; Iаьдала болхлоша, дийшача наха, къоаноша дехар ду; наькъашка сабаре, фийла хила, яхаш. Наькъашкара бокъонаш лорае езилга дика хов массанена; бакъда, михъарбаьнна болхача хана, хIаране ший бахъанаш хул. Наькъашка теркалде дезараш безам болча хана лорадеш, безам боацача хана зувш доацаш хила йиш мичай.

Авари я сага вахар хадар е лозавар; йоккха хало, гIайгIа, дег чура дIабаргбоаца бала вай къаман дезале боссабер.

Из хургдоацаш, тахан боламаш, кхетаченаш дIакхача езацар, хIаране ший цIагIара, гаргара нах гулбеннача хъоахадеш хилча, вIаший сакхетам сомабаккха гIерта болх лелабаре. Наькъашкара хатараш бахъан долаш иразе хинна вахар кхы меттадоагIаргдоацаш телхараш кIезига мичаб вайна юкъе. Ма дукха дийцад из, тахан дувцаш а латт! ДIа-хъа хъажал гонахъа гIолла, из хIама хъокхаденараш шортта корабоагIаргба шоана.

Тухан нах гулбеннача моттиге Iа даь хъехар, хъалхадаьккха хIама кхоана накъадала мег цхъаннена, дуккханешта... Деррига фуд? Вайх хIаравар эхъ, юхъ долаш, ийман, сабар долаш хила везилга да. Из хъога деце, кегалу-кх деррига. Эггара хъалхардар - саг ше тIехъависар кхер... Боккхий дезалаш дукха ба вай мехка, хIара Iуйранна деша, балха дIакхача сиха да адам. Цалаш Шолжа-Шахъарера Илдарха-ГIалий тIа боагIа, вожаш МагIалбика кхалера Наьсаре кхача гIерташ, гIеттача санна сихвенна вахъаш латт. МоллагIа хIама хъаьккха йиш я-кх цу хана новкъа. Машинаш дукха хул, йIаьхатIириг хиле латташ гу вайна уж Iуйран. Машин лоаллаш вагIар шун воI, мар, да, йиша хила йиш я; сатем байя хъовз уж сихагIа цу юкъера ара мишта лелхаргбар ца ховш. Машин лоаллаш вагIачо кхетаду; балха, деша тIехъависачун гIулакх чам боацаш хулилга, тIаккха мишта тоаде деза из?

Даггара машина газ теIаеш, гонахъарча наьха уйла ца еш... ВIалла а шоашца, гонахъарча нахаца лерхIам болаш шоаш дале, цIагIара, квартирера 10, 15 минот хъалха арадовла.

Тухан дуккхабараш 10, 15 минота Шолжа-Шахъарера Магасе кхача лаьрхIе аралелх... Иштта «хъаькъал» дараш бахъан долаш тIехъабус кхыбараш, хIаьта цхъавар вIалла дIа ца кхоачаш а вус. ШоллагIдар - машин лоаллаш вагIачун лерга тIа улл телефон. Тухан балха хъадоагIаш, Даьла къахетам бахъан долаш, Лада Калинайца, цхъан фургонаца вIашка ца кхеташ дисар тхо. Магасера ЮьарадоагIаш да тхо, дукха машинаш я наькъ тIа, хIаравар бокъонца ше-ше хъалхавала, ше-ше кадайгIа волга гойта гIерташ ва. Мичара йоагIа ца ховш, хъаьхалхашкаийккхар тхона Лада Калина, тIаккха фургон... КорзагIбаьнна болхаш хиннараш, цIаьхха, дIа-хъа нийсбелар, уж машинаш а оагIонца гIолла йолаелар.

Царна нийса кхаьчача сайна дайначо чIоагIа цецваьккхар со: Лада лоаллаш ягIа къона кхалсаг наькъага вIалла дIахъожаш яц! Ший бе йоаллача телефона чура бIарг хъал ца айбеш, цхъа хIама яз деш йоаллар из, хIаьта машин иштта ше-шийца йодаш я. Фургон лоаллаш ваьгIар а лерга тIа тIатоллаьй йоаллача телефона чугIолла цхъан дунен тIарча сагага цIогIа хъехаш, цунга цаI дувцаш ва? Гонахъа мел йола машинаш ца зувш, ше леладер фуд кхетаде сагота воацаш. Малашб-хъогI уж нах, яха уйла ессача; вай аргда - бизнесменаш, студенташ, хъакимаш, йоазонхой, хъехархой, моллагIаш... Из бакъдац! Уж вахар хоададераш ба! Шоай вахар, гонахъарча дуккхача, шоашка да гIулакха болхача наьха вахар толхадараш. Телефон лерге йилла машин лаьлла водачунга иштта ала деза: «Никъ зе а, телефона чура хъалувчо дувцачунга ладувгIа а

вIаштIехъадалац керта! Хъо дIатувлвеннача хана хъахул дагадоацар. Хъай цIагIара аравалалехъ, дувца лоархIаме къамаьл, телефон хъатохе а хъа ма эца, кхоачача кхаьча валлалца. Киса йоаллача телефонаца хургъяц хъа уйла тIаккха, хъай ала дезар хъалххе дIааьнна хъо аравоале.

КхоалагIдар - наькъашка лелаш, хоза оамал лораяр. ЛерттIа оамал йола саг возаш хул дIатIахъежача... Эггара хъалха наькъ тIа дIатIаваьле, тIакха эгIа, магIа хъожаш йола ийрча оамал йита. Цкъа хъалхагIа наькъ тIара хъал зе, тIаккха дIаволале. ХIаьта цхъабола гIаш болхараш-м, шоаш мичахъа кхаьчаб ца ховш санна, уйлангахъа бахе, когал совгIа ког ца боаккхаш болхаш хул. Наькъ тIа дукха машинаш хъаIайнилга зийча, дIаьхийта машинаш, тIаккха паргIатта дIагIо. Наькъа юхе дажаш доакхаш доахан дале, аварийка хъалсеге, тIехъабоагIарашка хоам бе шорттига, лоралуш хъадувла аьле. Мичара доагIа ца ховш, гучаьккх наькъ тIа бежан, хийла моттигаш я бежан бахъан долаш хиннача хатара юкъе сага вахар хаьда. ДIачуверзача хана «поворотник» оалар хъалсага. Хъаде ма атта долаш да из, ма хала а ду из тахан наькъашка лелараша. Массехк шу хъалха болам дIабахъа дагадехадар тхона Наьсарен, МагIалбика моттигашка. ДIачуверзача хана «поворотник» хъалсегар малав хъожаш, цунна 1000 сом ахча дала.

Сога хаьттача дикка пайда бе мегар цу гIулакхо. Iуйран деррига адам цхъаннахъа кхача гIерташ сихденна кхетача хана, наха новкъарле еш ма хила, цхъаннахъа юстарао-

за хъай машин, наха балийна яргъйолча тайпара Io ма увтае. Iайха нах ца лоархIе а, хъе лархIа хъайна, хъай дегIах эхъ хеташ, бехк хеташ хила! Цхъаволча, нах унзарбоахаш машин хехкаш лелача сага ше чIоагIа Даьлах кхераш, иман долаш саг хет, бакъда из иштта дац! Наьха дегашка Iайха боаржабеча кхерамах фу ду Iа?! Бусалба нах кхерабар миштад тIаккха?.. ЛерхIам цахилар, эхъ цахетар, дог цалазар да из, долча беса аьлча. Наькъашка лелача машинашка дукха ба ха яха нах, хIаьта хатар хилча духъалъотта низ бац цар дегIаца. Эггара чIоагIарIа кIалбусараш уж ба. 2030-ча шера 60 шерал тIехъаьнна машин лоаллараш 25,8% хургба, хIаьта 2036-ча шера - 27,7%. Цу хIаман уйла еш хила деза вай. Вай мехка дукха ба, пенсе бахачул тIехъагIа а болх беш бола нах. 60-70 шераш даьнна нах кIезига бац тахан, хIара Iуйран балха баха арабаьнна лелаш. Царца лерхIам хила беза вай. Iайха зийнавале, дIахъалхавалийта цу ханага кхаьча саг, цунна уллув кхаьчача маркъилг мо сиха ма лела. Дукха ха йоацаш, иштта дола кхоачамбоацараш даьржа моттигаш белгалъеш, <https://www.autonews.ru/oagIono>, «ВСК» яхачох, эггара дукхагIа хатараш хулаш йола моттигаш укх шера Москва, Краснодар, Московски, Челябински, Новосибирски областаш я.

ХIаьта «Зетта страховани» яхача оагIоно теркалдечох, эггара тешаме йоаца моттигаш Москва, Санкт-Петербург, Ростов я. Наькъашкара хатараш дукха хиларах, хъалхарча мугIаре латт Москва «РЕСО-Гарантия» яхача оагIон тIа. Белгалдечох, къаьстта цу шахъаре машинаш сов дукха хиларах да, из гIулакх иштта михъардаьнна. Доккхача ираза, Даьла къахетамца вай мохк бац цу юкъе, бакъда хъалхагIа-м бар... Укхача баркал ала деза наькъаш тоадара тIехъа къахъийгарашта, ГИБДД болхлошта. ГIод тохаро а дикка меттадоаладаьд аьнна хет из гIулакх. Вай дIахо дукха къахъега дезаш да из сурт боагIаца боараме хилийтара тIехъа. Наькъашкара хатараш тахан массанена къувлаш, кхераш да, тIаккха из хъал тоадара тIехъа къахъега деза вай. ХIаране ший цIенъюкъе, ший тIехъенца, болх беча моттигашка, ишколашка, берий бешамашка дIакхача безаш боккха болх ба из. Бера хана денз саг эхъ хета, нахаца лерхIам хила, нахаца безаме, Имерза, царна новкъарле ца еш хила Iомаваьвеце, воккха хилча а боккха пайда бахъаш хилац. Дика доаржаде сагота хила веза-кх бусалба саг!

Лерга юхегIолла шок егташ, тIехлелхача машинашта юкъе из гетгара зе дезаш хIама да. Ший дегIаца, ийман, сабар, эздел дола саг, массарел хъалхайиккха, дIакхача гIертац, гонахъарча наха новкъарле еш, ший гIулакх кхоачашде гIерташ хилац. Массакхана дагалоаттаде уж хIамам! Фийла хила! Уйла еш, хъаькъале, сабаре гIо хъе водача.

ДегIа могашал эшаеннараш дIа-хьа кхувлаш, лаьрххIа такси кьургьа мехка

Султиганаькъан Йоакъап

Тохкама болх дIабихьачул тIехьагIа, дегIа могашал эшаенначар гIулакхашка хьажа вахара оагIонцара такси кьоастайир мехка. Из хоам «Сердалога» бир Iаьдала болхлоша.

«Вахара оагIонцара бокьо-наш лораяц, аьнна, ГIажарий-Юртара яхархо леткьачул тIехьагIа, Кьилбаседа Кавказерча, Кьулбихьерча федеральни оагIон РФ прокуратуран керттерча моттиго тохкама болх дIабихьар республике. Цар белгалдечох, хьалхарча группан заIапхо ва шийга хьажа вахара оагIонцара болхло эшаш, кIалбисача наьха маьнги, кресло-вордингаш эшаш яр. Бакьда республикерча ха яхача наха, дегIа могашал эшаеннараш гIо деш йолча моттиго из гIо даьдац», - йоах хоам.

Иштта белгалдир, паргIатта дIа-хьа лела низ боацаш бола заIапхой дарбанчешка шоаш дIааха безаш хиннилга.

Прокуратуран болхлою оарцагIбаьнна, заIапхочоа маьнги, вордингаш хьаений, цунга массахана мах боацаш хьожаш саг хургволаш отта-даьд.

Цул совгIа, прокуратурас хьалхадаьккха, 30.06.2025-ча шера денз, заIапхой дIа-хьа кхувлаш, «вахара оагIонцара такси» хургьа.

Бахархой тIаийбеча кхетаче дакъа лоацаш хилар, Наьсарера 50 совгIа саг

Султиганаькъан Йоакъап

Цхьацца гIулакхашта тIагIолла шахьара да волча Оздой Руслана тIабаха хилар 50 совгIа Наьсарера бахархой. Шоашта кьувлачох дувца аьттув хилар цар хьакимга. «Сердалога» из хоам шахьара администрацера бир.

«Тайп-тайпара дар наха тIакхихьа хаттараш. Цу юкье бар гIо дехараш, шахьара моттигаш, наькьаш тоа-дар дехаш хиннараш, иштта лаьтташцара кхоачамбоацараш аттачаха даха яхараш», - дийцар тха газетага.

Цхьадараш цу моттиге нийсдир мэра, кхьдолча лоткьамашта тохам бе, аьнна, тIадиллар. Иштта йола кхетаченаш лоархIа ме я наха а хьакимашта а.

Бахархошта эшар, царна кьувлар фуд дикагIа довз, хIаьта из тахан геттара лоархIа ме да.

Дог лазаш хилар

Донбассерча тIема юкье вахар хаьда бераш дагалаьцар мехка

ГIазданаькъан Ахьмад

Миллионаш россиянашта хала долаш да тахан Донбассе ВСУ низо бераш доадар. Вахар хаьдача берашта хетабаь болам дIабихьар вай мехка берий бокьонех йолча викала Чахкенаькъан Заремас, Берий Юкьарча кхело хьаллоацаш. Тахан вайна юкье доаца бераш дагалоацаш йола кхетаче яр вIашагIьеллар.

«Цхьаккха кьахетам боацаш, доадаь бераш дагадох вайна хIара шера цу дийнахьа. Берий вахар эггара дезагIа долча хIамаех долга, бера вахар хадарал чIоарIагIа дегIа юткьам беш хIама доацилга кхета-ду вай тахан», - дийцар «Сердало» газетага Берий бокьонех болча оагIонцарча Берий юкьарча кхела хьалха латтача Цолой Ислама. Безаме, хоза вахар дуаш, дуненца дог ловзаш лела дезаш дола бераш да тахан доацараш. Дагалаьттар кхоачашде, шоай дегаш хьегаш хинначунца сакьердадала аьттув боацаш, вахар хаьдар цар. Теша лов, кьиза дуне меттадоагIаргхиларх!

ГIалгIай кьаман сийлен,

дагалоаттама Мемориале дIаийхьар из кхетаче. Берий теникаш, зизаш дехкар гулбеннараша цига. ХIара теник берий вахарца ювзаенна яр. Чайтоанг-теник йоаллаш дола лоа мо кIай ахаргаш урагIдахийтар сигала. Ишттача хIамашца дог ловзаш, даха дезаш дар кьиза

дегаш дараша доадаь бераш. Сигала кьайладоалаш лаьттача царна тIехьахьежачар дегашка фу доалл ха хала дацар. Берий вахар иштта хадаш ха ма йоагIийла кхь, яхача уйлашца тIехьахьежар уж.

Тахан вай кара дукха да. ХIара бера вахар мах баь варгвоаца совгIат долга кхета-деш даха деза вай. Цхьаккха сага бокьо яц бера тIакхувда! Иразе, беркате, гIоза вахар дуаш, доккхача дикашка бодача наькь тIа дог паргIата долаш даха дезаш да хIара бер. Бери лаьрхIа дика хIама кхоачашилийтара тIехьа кьахьега деза вай. Бера бокьонаш лораяр вайх хIаране доккха декхар да! Мехка дIабихьача болама юкье дакъа лоацаш боккхийбараш санна, бераш а дар. Ма дукха хIама теркалде, зе йиш я берий бIаргашкара!

Царех хIарадар ираз долча

деношка кхача гIерт, дайман дог делаш, паргIато йолча мехка гIолла гIа боаккхаш дIахобаха лерхI. Барт, машар бола вахар хьакхолла дезараш вай дерригаш цхьана да. Боламе гулбенна мел хиннача наха белгалдир из: «Турпала никъ» яхача Юкьарча кхела мехка программан доакъашхо, «Россе эпсараш» яхача исполкома моттигерча оагIон хьалха латтача Галай Руслана; шахьарий, кхалений моттигий администрацешкарча болхлоша, иштта кхьбараша а.

Болам чакхбоалаш, массана доккха баркал аьлар: из дIабахьа гIо даьча Наьсарерча мэра Оздой Руслана, цун гIонча йолча Алхастанаькъан Хадена, иштта культуран гIулакхех йолча министерствонна кулгал деча Лаьнанаькъан Залинайна, министерстверча болхлошта.

Діадаьнначуннеи хургдолчуннеи юкье

Республикера вахара оаглонцарча суртий банк хІара шера йоккхагІа хулаш йоагІа

Султиганаькъан Йоакъап

Эггара хьалхара сурташ, тохкама болхлоша белгалдечох, 200 шу хьалха арадаьннад. Вай мехка истори тохкаш барашта чІоагІа лоархІае да, эггара хьалха укхаза сурт маца, хьан, сен даьккхад хар. ХІаьта дукхагІбарашта дезар - кьаман моттигаш хьагойташ дола сурташ боагІача боараме, дика хилар, хІана аьлча селханара, таханара ха вІаший йиста таро луш да уж, дукха хІама вайна довзийташ.

ТІехьарча шерашка, цу оаглонцарча кьахьегамхоша шоай болх дикка тоабаьб ала лов. СМІ гІулакхаш а аттачхьа доах цу хІамо; хоза, дика даьккхаш сурт чІоагІа лоархІае да. Цу оаглонцара болх тІехдика дІахьош хиларца, белгала бола нах ба вай тахан.

Цар гойт вайна шоай сурташка гІолла мехкарча Іалама, истореца ювзаенна моттигаш. Дукха ха йоацаш, кІезига дацар цу оаглонца тоаде дезараш, хІаьта тахан-м вай дегаш шоай сурташца гІадкхувл цар, цецвоаккхаш да цар начІал а.

ГІалай моттигашта, боламашта, йоккхача кхетаченашта хетабаьча сурташцарча боккхача балхал совгІа, кхьйола моттигаш а цу юкье чулоацаш хилча дика хургдар. Фуд белгалде гІертар?

Мехкарча юртий, шахьарий моттигаш саготалла даьхача сурташца, гонахьара дуне вайна хьахьокхараш ба бувцараш. Цул совгІа, массахана видеосъемкашца хьатІадаха деза из деррига.

Укх тІехьарча 30 шера док-

кхий хувцамаш да Илдарха-ГІалий тІа, МагІалбике, Шолжа-Шахьаре, Эккажкьонгий-Юрта, Буро кІалха хиннараш. Иштта йовзаргІоацаш хоза тоаеннай кхьйола моттигаш а. Кьаьна-ра клубаш, ишколаш, тикаш яьгІа моттигашка керда, таханарча ханага хьежжа йола гІишлош хьалъяр иштта оттабаь хьабоагІаш болх ба. Бакьда из деррига а, вІалла ца хилча санна, дов йиш яц селханарча деношца. ХІара юрта, шахьаре бахача наха лов аьнна хет сона, цьхан хана уж моттигаш мишта хиннай гойташ дола сурташ шоай тІехьений тІехьенга дІахьокха, боча долаш дІадаьхка доададе. Альбома оагІонаш тІа, флэшка тІа уж леладеш хилча, мичча хана хьаййца хьажа хайча, дега боккха тоам хул, селханара денош духьалъотт. ХІаьта де дезар фуд?

Смартфон, сурташдоахарг мел яраша из деррига хьатІадоаккхаш, компьютер чу лораде деза, кхы а дикагІа да дІачуденна сурташ хьаарадаьхка дІадаьхкача. ВІалла а хало хулаш гІулакх дац из. Наха дагадохаш, лоалахошта, гаргарча наха, балхарча новкьосташта салолаш, кьахьегаш болча хана сурташ даха.

ХІаьта дунен ха чІоагІа сиха хувцалуш ма йий... Кхоана из саг, цун елаш хинна юхь, оаз, цо дувцаш хиннар кхы хозаргдий хац вайна. Массехк секунд йоаеш сурташ даьхача, видеога гІолла дІаяздича, хана йІоахалца дукха хІама дагадохийтаргІа. Дуккхача наха дешаш, кьахьегаш хинна, уж хьалкхийна моттигаш тахан йоацаш я, уж дагайохийташ дола сурташ а корадарІац, лаха эттача. Цудухьа чІоагІа лоархІае да цу оаглонцара

архив ший цІагІа лелаяр.

Мел дукха моттигаш я тахан, уйла е эттача вай бІаргтоха хьагаш, дукха хІамаш вайна дагадохийтаргІа долаш, бакьда ханнахьа сурт даьккхадаларе, тахан хьаййца, ІотІахьажа мара везацар. Деррига хувцалу ший ханнахьа. Цьхьа моллагІа, ший тайпара да аьнна хета хІама зийча, сурт даккха хьай телефонаца.

Тахан иштта лоархІае деце а, кхоана дезаш хургда из, вайна тІехьа ураоттаргІбараш, цецбувлаш, хьежаргІа царга. Вай кьаман нах массахана цІенош дотташ, дараш кхьича тайпара тоаде отташ хьабоагІа. Лардагара доладеле, оашош мел беш бола болх, Іоюллаш йола кирпишк хьатІаяккха. ТІехьений тІехье хьежаргІа, тамаш еш, царга дІахьокха йиш я, мел дукха кьахьийгад дІабахараша шоашта, тІахьа

тІабоагІаргІбарашта фусамаш кийчьеши, вахара моттигаш тоаеш.

Вай массане кІоаргІа уйла е езаш хІама да из. Хийла, ураме гІолла Іодоладелча оалаш хоз, дІарча моттиге из дар, укхазахьа кхьйола гІишло латтар. Дагадохаш дукха хул наьха, бакьда, дІахьокха хІама хилац.

Кьаман истори да-кх из а. ЧІоагІа чам боацаш хеталу дІаьхача истола гонахьа барІараш, е мугІ баь дІаэтта латтараш, кийчбенна латта футболисташ санна хьатІабахар. Из цІаккха а хургдац сага бІарг тІаозаш... Хийла, цьхьа доккха хІама гойташ хилча, цига гулбеннача хьаьшашта, тІахьожарашта доаккх сурт, хІаьта гІулакхаш боахкараш е эггара наьха бІаргаго безам бараш гуш хилац.

Тоаде деза из гІулакх! Таханарча гаджеташка гІолла секунд ялалехь, хоза сурт даьккха, дерригача дуненна из гойта ийш я минот ялале. 30-40 шу хьалха вІалла из тайпара хІама хила йиш йийхьогІ, аьнна, хеталургдар. Дикка хьежача, хІара сага хоалургІа ший дегІаца сурташ дахара начІал долга. Кхоанарча вахаре ма тамашийна хетаргІа ер, аьнна, шоашта мел хетар, тахан хьатІадаккха хьажа, шоай аьттув болаш. Хана йІоахалца кхетадергІа оаш, цу хана шоашта дагадеха хиннар мел доккха гІулакх да, дерригача дуненга дІахьекхача дика хІамаш корадергІа шоана оашош лорадаьчунца. Дукха хозаленаш, тамашийна моттигаш корайоагІа лелаш, хІаьта телефон таханарча наьха бе массаза хул.

«ТІаргам» яха ерригача Россее кагирхой кхетаче, ший болх дІахьош я мехка

ГІазданаькъан Ахьмад

дувца.

«ТІаргам» яха йоккха ерригача Россее дешара кхетаче я вай мехка дІахьош. Укх шера цо гулвир Россее 54 моттигера 160 начІал дола доакъашхо. ХІаравар цьхьацца декхар долаш вар царех: мехка хоза моттигаш йовза, шоай кхетам лакхбе, цьхьацца проектех

«Укх шерарча цьханкхетаро чулаьцараш - кагирхой туризм йоаржай, кхоанарча вахарцара технологеш; кагирхой шоай Даьхе езаш, цунцара лерхІам лорабеш ураоттабар», - дийцар «Сердалога» цу моттигера.

Ерригача Россее моттигашкара хьинар дола кагирхой ба

кхетачен 17-ча бІало гулбаьраш. Шоай проекташ йоаржае, гранташ яхара тІехьа кьахьега аьттув ба доакъашхой. 4 миллион сом ахча да ганзо чулаьцар, эггара лакхера грант 500 эзар

сомага кхоачаш я. Доакъашхошта мехкарча гІалашта юхе лекцеш ешаш, лоаман хозача моттигашка хьажа ухаш, тайп-тайпара ловзараш, викторинаш, экскурсеш чулоацаш я кхета-

че. Цун доакъашхой тІабаьлар МаьгІлоам тІа.

«ТІаргам» яха гуллам кагирхоша дІа-хьа пайда эца, дукха хІама Іомаде, доаржаде йиш йола моттиг я.

«Хъай да-нана
музее доаладе»
яха болам ба
мехка дӀахьош

ГӀазданаькъан Ахьмад

Мехках баьха хиннача наьха Мемориальни комплексе дӀахьош «Хъай да-нана музее, театре, концертний зале доаладе» яха ерригача Росселе болам ба.

Дезала юкьера Ӏадат чӀоагӀдара тӀехьа, культура-ца двэзденнараш хьаллацара тӀехьа дӀахьош ба болам. Пушкина карта дара ш маьха чухь-нахьа боалабе йиш йолаш ба шоай цӀагӀара нах цу моттигаш-ка. 14 шергара 22 шерга кхаччалца болча кагирхой, цу программага гӀолла самукъадоолаш ха дӀаьхьа аьттув ба шоашта безарашца.

«Болама доакъашхош-ца оаха экскурси дӀахьоргьа «Иштта дар из. XX-ча бӀаьшерен хьалхарча юкьа хинна репресесеш», «ГӀалгӀай викалаш - Туркий мехка», «Ноахала юкье турпалал доаржадар» яха оагӀонаш чулоацаш», - дийцар «Сердалога» цу моттиге. Ер бутт юкь-екхаччалца, латтаргба бахархошта дукха хӀама довзийташ бола болам. Пушкина картага гӀолла ийца кьонабарашка билет дале, 10% чухьнахьа ба даьна, нанна эцача билета мах. Шийгара билет кассе вагӀачунга дӀахьокха деза цо.

Мецхал яхача гӀалаш ягӀача моттига тохкам бир

ГӀазданаькъан Ахьмад

ЖӀайрахьа-Ахабоарзен музее-заповедника кьахьегамхой тохкама болх дӀахьош хилар, Мецхал яхача гӀалай моттиге. Йоккха, яьржа йола вай даьй баьха из моттиг Маьтлоама юхе улл, Фалхана гӀинбухен-малхбоален оагӀорахьа.

Тамашийна боккха болх дӀахьош кьахьийга моттигаш хиннай уж, XIX-ча бӀаьшерерча тохкама болхлой бӀарг тӀаозаш. Дукха хӀамаш, доккха истори да цу гӀалашца, цига баьхача нахаца дувзаденна. «Сердалога» из хоам бир заповедника болхлоша. ГӀалай моттигаш техкар цар.

Цига хиннай 19 нах бахаш йола гӀала; лакха, цхьацца хӀаман духьала хьалбаь шипен; цхьа маьждиг, 2 боарза тӀа даь зерат, 1 тӀема гӀала, 3 хьаст, 6 малхара каш, 40 чурт, 4 коарча цхьацца гӀулакхашта лаьрхӀа хьаьй гӀишлош, кхерах хиннача хаьрцача хӀамаех биса 7 гув.

Уж еррига моттигаш телха, тоае езача хьале кхаь-

ча я, ма хулла сихагӀа болх дӀабахьа безаш. Юкьера кхерий Юлийгад, кӀалхара лард ехай, гӀалаш лийлха латта дикка ха я.

Тохкам беш хиннача болхлоша, уж деррига кхоачамбоацараш белгалдеш, каьхаташ оттадаьд. ГӀалаш меттаоттаеш бола

болх дӀахьош эшаргда из деррига.

Мехкара хӀара гӀала - вай кьаман доккха истори да, цухьа цу оагӀонцара балхаш лакха терко еш дӀахьош да. Мах баь варгвоацаш боккха болх ба лоамарча музее-запо-

ведника болхлоша таханарча дийнахьа дӀахьош латтар.

Вай кьаман исторецара цхьаккха хӀама дайна дӀа ца далигта гӀерташ, кьахьег цар лоаман моттигаш тохкаш, хӀара гӀала ягӀача моттига истори меттаоттадеш.

Бералла доазув

Мехкарча берий цӀихезача лагера 25 шу дизад

ГӀазданаькъан Ахьмад

Лоаман хозача моттигашта юкье уллача берий «Аьрзи» яхача лагера 25 шу дизар укх деношка. Цу ерригача хана тайп-тайпарча моттигашкара бераш тӀаийдеш, дуккханешта шоллагӀа дола цӀа хинна, берий дегашца йӀовхал, безам бекъаш лаьттай из моттиг. Карарча хана цига салоӀаш да Курски, Запорожски областшкара бераш.

«Доккха концерт дар цига дӀахьош. Шолжа кхален куль-

туран цӀен солисташ бола Бантаева ТӀаус, Барханой Заьлмаха, ЦӀечой Милана, Тамасханаькъан Адам, Хьава бар цига шоай начӀал гойташ», - дийцар «Сердалога» республикерча кьаман кхоллама ЦӀен исбахьален оагӀонцарча балха кулгал деш йолча Абдурзаканаькъан Аьсета. Цхьанне дийцар, тхьовра из лагерь хьаелача хана, цига дакьа лоацаш хилар ше, яхаш. ХӀаьта тахан, геттара хоза тоаьй латтача цу моттига бӀарахьежаш, цхьа тамашийна хет, 1999-ча шера эггара хьалха ший наӀараш берашта хьайийлла моттиг ду-

хьалъоттае. Берий лагерь, масайолча моттигашка хоза кулг тохаш, эргаяккхай. Кьаьна, тишъенна хӀамаш дӀайоахаш болх баьб, хӀаьта ков-м бокьонца йолча парках тара хет. Массе моттигашка да хувцамаш. Керда спорта доазош, ловза моттигаш, салаӀа кьоастаь моттигаш - из деррига берий санна, воккхачунна а бӀарг хьоасташ да.

Берий кхерамзлен хьал лорадара тӀехьа а, йоккха терко лоаттаю лагере. Бераша вӀаший доттагӀал тоссаш йола, вӀаший бувзам, барт чӀоагӀбу моттиг хиннай «Аьрзех». Эг-

гара хьалхарча дийнахьа денз, лагерера болх бовзарий дукха да тахан дувца. Абдурзаканаькъан Аьсета дувц, гаьннара ханаш дагаухаш: «Тайп-тайпара ши моттиг йолаш санна хеталу тхьовра хинна лагери таханара цун куци. Деррига хийцад, тоадаьд; таханарча заманга хьежжа. Бакьда, цу хана хиннача тайпара цхьа дега йӀовхал луш, безаме, хоза я цу доазон тӀа».

Тажанарча хано дӀадеххача тайпара тоаьй латтача лагере, керда дешара программаш я, шоай кхоллама оагӀонцара, спортацара говзал гучаяккха аьттув ба цига берий. Тахан «Аьрзи» лагере ший зӀамига хьаьший хозача, сийрдача куцаца тӀаэц, берий дегашта мел эшар долаш да, дог Ӏаббалца сакьерда, салаӀа аьттув ба цар цига.

Лагера 25 шу далар дицлургдоацача тайпара дездир. Гуйрийна денз, берий гӀар, белар лаьттар цига. Лагере кьахьегарашта лоархӀаме ди дар из, цунга хьежжа, боагӀача боараме дӀадахьа хьежар уж из ди. БӀарчча дийнахьа сакьердаш хилар зӀамига хьаьший. Тайп-тайпара яхьаш, викторинаш, ловзараш дар цига. Тахан дуккханешта духьалъэттар цу моттига истори, хьалхара гӀа боаккхаш хинна денош, дӀаьхача шерашка нийсденна хувцамаш. 25 шера цу лагера болх дӀахьош, вай масане кхетадаьд, «Аьрзи» берашта салаӀа, сакьерда эггара дикагӀа, хозагӀа йола моттиг йолга. Массахана иштта берий дегаш гӀадкхувлаш латтийла из лагерь!

12

ДИКАЧА НАХАХ

ГІазданаькъан Ахмад

ХІара дийнахьа дукха адам да; деша, балха, иштта кхый-олча моттигашка дІакхача сиха долаш; наькъашка ара-доалар. Буро кІалха баха-ча наха а массанена санна чІоагІа лоархІаме да хан-нахьа шоай кхача безача дІакхача аьттув хилар. Юр-тара Наьсаре йодаш йолча автобусага хьежаш оста-новкаш йиззе нах хул. Уж даиман дог тийша ба, ав-тобус лоаллачо, кхера ца безаш, ханнахьа шоаш дІабугаргхиларох.

Автобус лоаллаш вагІар ва Мержой Іаддал-Хьамида Закре. Дукха ха я цу берка-теча сага из болх лелабу, цун цІи дика йовз массанена. Дук-кхача шерашка из гІулакх дезаш хьавоагІаш вола Закре хІара Іуйранна капот хьалий-йлле хьож ший автобусага, наькъа водаш кхоачамбоаца-раш нийслургдоацаш. Ше ле-

Иразе хилба никъ!

ГАУ «Ингушавтотранспорте» болх беш вола Мержой Закре кЪоначарна дика масал да

лабеш бола болх боагІача бо-араме дІахьош хилар чІоагІа лоархІаме да моллагІча сага. Закре цу мугІарера саг ва. Ханнахьа, цІаккха а тІехха ца вусаш, хьакхоач из нах дІабига. ХІаьта юртахоша чІоагІа лоархІ из гІулакх, хІана аьлча, Іуйран арабаьнна мел латтараш деша, балха ханна-хьа дІакхача сагота хул. Цул совгІа, автобуса чу массаха-на цІена, паргІата хул. Из а ма дий чІоагІа лоархІаме дІа-хьа ухача наха. Багара хьайоагІа Іи мерза, кІаьда йолаш, наха-ца тарвала ховш, наха везий-та ховш саг ва Закре.

Ший балха тІа Закречо, дукхача хана денз, чІоагІдаь латташ да, хІара денна дІа-хьа ухача нахаца ма хулла

кІаьдагІа хилар, цар кхерам-злен хьал лорадар. Цунга хьежжа, хІара рейс цун бок-кха, бехктокхаме болх ба. Иштта бола кЪахьегамхой теркалбеш, царна каст-каста баркал оалаш, цар леладечун хам беш хила деза вай.

1975-ча шера болабен-наб Закречун кЪахьегаме никъ. Эскаре амал де ваха, ший декхар кхоачашдаь ваь-нна, цІакхаьчача хана; хинна-ча Нохч-ГІалгІайчен Шолжа-ГІалий тІарча ацетониви заво-де балха эттар из.

Пхийтта шу Іудиллар цо цига кЪахьегаш. Дукха хІама Іомадир Закречо цу мотти-ге. Тайп-тайпарча оагІонашка кЪахьегаш, ший балха тІа дикка гаьнаваьлар из. Шийна хьалхашкара декхараш бех-ктокхаме чакхдоахаш вола болхло массане зийнавар.

Тешаме, дика новкъост, болхло вар из ерригача то-абанна. ХІара денна ший болх тоабеш, кЪахьегар За-кречо. КЪонабараша дукха хІама Іомадир цунгара, дукха дар цун дІахьеха, дика масал хилар цох хІетта балха ара-бувларашта.

1992-ча шера битар цо ци-гара болх. Цу шера лаьрхІар цо машинашца бувзабен-нача балха тІа кЪахьегаш дІаховаха. Илдарха-ГІалий тІарча завода машиний гІулакхех йолча цехе болх

дІаболабир цо. Болхлой кхув-ла автобус яр цун керда мот-тиг. Цун керттера декхар - болхлой ханнахьа заводе хьакхоачабар.

Ше леладеш долча хІаманцара лерхІам лакха лоаттабе Іемача Закречоа, хала дацар из гІулакх. ХІара Іуйран болхлой хьабоалабеш, болх чакхбаьлча цІабугаш вар из. Нах дІа-хьа кхувлаш вола саг чІоагІа фийла, мас-садола хІама теркалде ховш, нах шоай моттигашка ханна-хьа дІакхоачаргбола гІулакх лорадеш хила веза, хІаьта Закре ишттача мугІарера саг волга наха зийна дукха ха яр.

Заводе кЪахьегаш хинна нах тІехьабиса йиш йолаш бацар, царех хІаране ший лоархІаме декхараш дар, от-таяьча хана кхоачашдаь хила

дезаш. Из кхетадеш вар авто-бус лоаллаш хиннар, цудухьа вІалла а кхера безаш, саготде дезаш хилацар уж.

Заводерча наьха санна боча ва из тахан хІара дий-нахьа цо дІакхувларий а. 1997-ча шера денз, Наьсарер-ча ГАУ «Ингушавтотранспор-те» тІехдика декхараш кхоа-чашдеш вола болхло волаш, хьавоагІа из. КЪонача болх-лошта чІоагІа беркате масал да Закре, хІана аьлча хІетта балха араваьннача сага довза, шаьрде дезараш дукха хул.

КЪахьегача моттига хІама тоаде гІерташ вола болхло ва Мержой Закре. Гаьннара воагІаш цох бІаргкхийтача, дега «хах», аьнна, хет оста-новке хьежаш латтарашта. Иразе хилба цун никъ хІара дийнахьа!

Цхьадола кЪаьна хІама а накЪадоалаш хул

Газо тийшаболх хьабу, цох лоралуш ца хилча

Іарчакханаькъан Сали

Вайна массанена а ховш да, газ мел унзара хІама я а мел тебаш тІаййя хьаду цо цІаккха тоа-лургдоацаш дола хатар а чов а. ХІаьта а, цхьайолча хана, цунца бегаш-м бу вай. Масала, телеви-денерча цхьан рекламага хьежа-ча, язде безам хул укх тайпара мугІараш:

«Если в доме пахнет газом, Накрывайтесь медным тазом».

Бегаш-м бегаш ма бий, амма газах во хьадаьнна моттигаш шер-гара шерга ювлаш хьайоагІаш я. Каст-каста дувц цу оагІонцара болхлой нахаца вІашагІкхетараш дІакхухьаш хиннаб, царна хьеха-маш даьд, яхаш. Иштта де деза-рий йоазув тІадола каьхаташ а декъ цар. ЦкЪаза хьалха леладаь-ча цу тайпарча наькъех а пайда эца мегаргбар аьнна хет сона, уж ширдаьннад аьнна ца дуташ, цар а дикка пайда бахьаргбар, нах ха-тарех лорабеча даькъе. Белгга-ла аьлча, малагІа ба из наха на-кЪабаргбола хьехама никъ? Со зІамига волча хана, Наьсаре дІа мел луш йолча квартире латта-

ча прометейканна е лувчаш хий дІоладеш хиннача котёла юххе сийна бос бола аьшка листаш йо-ахкаш хулар пен тІа, газах мишта пайда эца беза, сенах лоравала веза дувцаш. Цар хІара газ хьал мел согача хана а дІа мел йоаеча хана а дагадохийтар наха, цу сий-нача алах чІоагІа лорабала без-илга. Укх тІехьарча хана, дикка зама я сона цу тайпара даь хьеха-маш цхьанна а фусаме бІарга ца гу. Цох ширбаьнна никъ хеташ, дита хургда цар цу тайпара хІара квартире даьхка аьшка тІа да йоа-зош. Амма из нийса дац аьнна хет сона. Уж кийчдеш а яз деш а газа оагІонна зе хуле а, наха накЪадо-алаш, уж ийрчача, унзарча хата-рех лорабеш дар уж. ХІана мегац тахан а цу наькъах пайда эца?! Цо дикка гІо дергдар, аьнна, хеташ ва со, наьха кхерамзле Іалашьеш. ТІаккха кІезигагІа хила мегар ун-зарча Іоажало кхухьа нах, доага-ду, Іазапе увтта бераш.

Цу хьакъехьа кЪамаьл мел до-ладеча хана, сона дагаух дунен чура газ бахьан долаш ханал хьал-ха дІабаха бовзаш, безаш, гарга-ра хинна нах. Со зІамига кІаьнк волаш, Наьсаре-м цу тайпара йовхал луш бола гІирс бацар,

Шолжа-ГІалий тІа вахаш вар тха тайпан ТІукий Хьасан яхаш саг. Вай Сибрера цІадаьхка дукха ха ялале, ламаз деш вагІача вен-навар из воккха саг, хІаьта сесаг прометейка тІа котамаш морцаш латтача Іоежа хиннаяр. ФуннагІа дале а цхьа хІама харцахьа даь хиннад цар, шаккха а газах байна-бар мари сесаги. Цигара цар декъ-ий цІа а дена, тха даь-дас, Наьса-ре таьзет а дилла, дІабехкар уж нах. Йоккха сагото яр из цар де-залхоща а уж бовзаш мел хинна-ча наха а.

ШоллагІа моттиг нийсьелар МагІалбика кхале. Из со студент волаш хинна хІама дар. Арахьа газ хьаухаш, цун хьаж йоагІаш моттиг хилча дукха из хІама тер-кал ца деш нах хул. Бакъда из мел цІенхашта да ховре, цхьаккха саг Іергвацар цу тайпарча хІаманна терко ца еш, газа болхлошка теле-фон ца тохаш. Наьсаре вахаш вар тхоца ишколе деша ваьгІа Шах-марзанаькъан Мухьмад. Цун да Мухарбик Сийлахь-боккхача Да-ьимехка тІем тІа хинна, наха а мехко а лоархІаш саг вар. СагІа деча а хинна, ший машинаца цІавоагІаш вола зІамига саг газа турба ийккхача, из хьаухаш лат-

тача моиттиге нийсвеннавар, цига хиннача хатарах ваьгавар из.

МугІарерча наха а из болх бечар а, фийла болаш, лораде дезаш да газ хьаахар яхар санна дола хІама. ТІаккха, цІенденна дІа ца доале а, кІезигагІа хургдар цунца дувзаденна хатараш.

Со воккхалгахьа лестача хана, Сурхо тІа хинна хатар а ца хьоа-дича валац со. Тхоца ийс шера де-шача ишколе кЪахьегаш а хинна, керда №3 йола юртара ишкол хьайийллача цига дІаяхар заву-ча болх бе Бохтаранаькъан Раиса. Хьаихача газах, Іуйрийна шоай

цІагІара лампа хьалсогаш хиннача хатарах елар из, бераш а чІоагІа лозадаьдар.

Уж шеддар дагадехача, масса-болча наькъах пайда эца мегаргба аьнна хеталу, нах газах лорабеш беча балха тІа. Цох улгаш хьал-детта деза квартирашкарча пеш-кашта юххе, автобусашка, ишко-ле, наькъашка увттаеча баннераш тІа, кхыметтел берий бешамаш-ка, нах дукха тІалаттача мотти-гашка, иштта кхы дІахо а. ТІаккха газо беча тийшача балхах боврга-бацар вай вежарий а йижарий а. Из хІама даим дагалоаттаде деза.

Мехка барт чІоагІбеш

«Вай цхъана да, Росси» яхача мехкашта юкърча фестивале дакъа лаьцар вай республико

ГІазданаькъан Ахмад

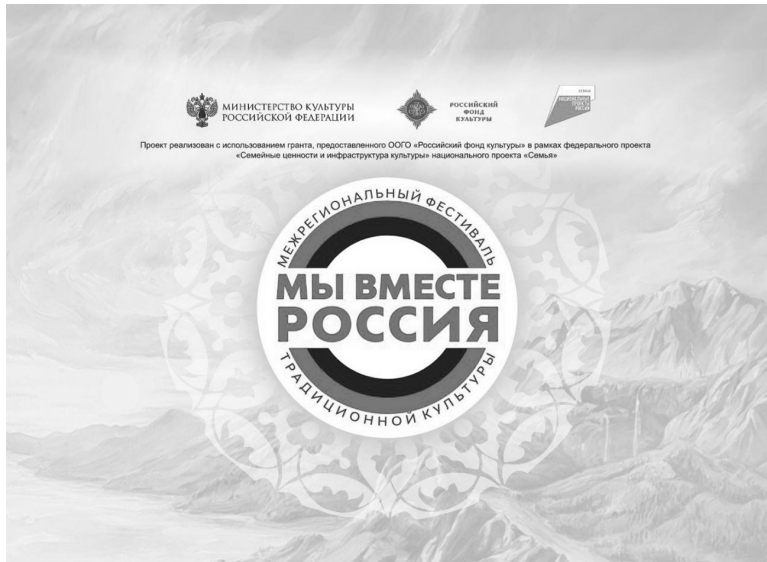
Іадаташцарча культурах йола «Вай цхъана да, Росси» яха мехкашта юкьера фестивалъ дІайихьар Селий мехка. Вай мехкара цу йоккхача культуран гІулакхех йолча кхетаче дакъа лоацаш хилар культураца дукхача хана денз къахьегаш хьабоагІараш. Вайцигарча викалашта юкье яр республикерча кхоллама ЦІен исбахьален оагІонцарча балхах йола кулгалхо Абдурзаканаькъан Аьсет, халкъа артист вола Оздой Адам, Хьоашаланаькъан Лолита - Паччахьалкхен филармоне солистка.

«Россе тайп-тайпарча моттигашкара нах гулбеш йола из йоккха кхетаче лоархІаме яр. Проект йоаржайир ООГО «Культурах йола Россе ганз» яхача грантага гІолла, «Дезала юкьера лоархІамедараш, культураца дувзаденнараш» яхача федеральни проектага гІолла. «Дезал» яхача къаман проекта чуйоагІаш я из. Фестивале гулвелар 240 совгІа саг. Селий мехкара, СКФО кхоллама тоабаш, солистах бар уж. Табаьхкача хьашашта, Селий мехкарча тайп-тайпарча моттигашка хиннараш 12 кхетаче яр», - дийцар

«Сердалога» Абдурзаканаькъан Аьсета. Керттера болх дІахьош хиннар - культурах, кхолламах йола «Галактика» яха моттиг. Проекта методически, хоамий оагІонцара новкъостал деш яр Селий мехкара культуран гІулакхех йола Министерство, республикера къаман кхоллама цІа, Махачкалечра администраце культуран гІулакхех бола оагІув.

«Вай цхъана да, Росси» яхача фестивале; пайда не хургдараш доаржаде, Іадаташца дувзаденна лоархІамедараш лорадергдола болх бовзийта аьттув бар гулбеннарий. Боккхача мехка чудоагІаш дола къамаш шоайла барт, бувзам болаш, цхьоагІо йолаш даха дезилга белгалдир цига. Россе къамий культура мел йІаьхий я, из деррига лорадеш тІехьенга дІакхачийта дезилга бІаргадайра массанена. Фестивала керттера тема хинна дІаэттар; тІехье Даьхенца безам, лерхІам болаш ураоттаяра оагІув. Къаьстта йоккха терко тІайохийташ дийцар Даьхе лораеш латтача къонгех, цар дІахьоча атта доацача декхарех. Кхетаче дакъа лоацаш бар Донбассерча тІема операцена юкье дакъа лоацаш вола ворхІ блухо.

Фестивале дІабихьар берий суртех латта «ЦІаккха

а ма хилба тІом» яха гойтам. Бера кулго дилла хІара сурт кІоарга маІан долаш, дог тохадолиташ дар. ТІом боаца, машаре, сийрда, хоза дола вахар шоашта мишта гу хьагойта хьежадар бераш. Иштта массане бІарг тІаозаш бар, «ХІара дезало ший турпал вицвергвац» яха суртех латта гойтам. Цига довза йиш яр деналах, майралах бизза болаш; Даьхен гІулакха лаьтча, дукха дикаш доаржадаьча наьха истори. Каспийскерча, Буйнакскерча, Махачкалечра тІема декхарех йолча моттигашка дІадихьар Даьхенцарча безамах дола «Сийле Даьхе лораерашта» яха хьалхале йола боламаш. Фестива-

ла доакъашхой боккхача безамца, дега йІовхалца тІаэцаш бар блухой. Ерригача Къилбаседа Кавказа, Селий мехкара лакха начІал дола тоабаш яр цига гулбеннараш. Шоай эггара дикагІа дола иллеш доахаш, лакха говзал гойташ бар берригаш. Концертий керттера моттиг Махачкала яр. ХІара концерт ший тайпара маІан долаш дар. ХІаьга кхьйолча тайп-тайпарча кхалешка - Сергокалински, Унцукульски, Магарамкентски, Новолакски моттигашка дІахьош, дезала юкьерча Іадатех йола фестивалаш яр. Тайп-тайпарча ханага кхаьчача наха, цхъана гуллуш, шоай дезалашта юкье тхьов-

ра денз хьаллоацаш хьадахьача Іадатех дувцар, иштта ловзарашка хьежаш, иллешка ладувгІаш ха дІахьора. Къаьнарча гІирсащца лекхаш хиннача къаман ашарашка ладувгІа ловраш дукха бар. Табувха гІирс, дІаоалаш дар - деррига тІехдика тоадаь дар цига. Къаман истори, культура йовзийтараш боча дар хІаранена.

«Цхьанкхетара бокъонца дола цІай дар из кхетаче. ХІара доакъашхочунна ше лехар корадоегІаш моттиг яр из. Керда нах байзар, исторен оагІонаш йовза аьттув хилар, вІаший бувзам чІоагІбир. ХІаравар дог ураэтта вар цига. Дукха дар фестивало чулаьцараш», - дийцар тхога халкъа артист волча Оздой Адама.

Исторех, культурах дог лазараша вІашагІьеллача проекто наьха сакхетама хьадиьлар доккха, дІаьхий дола истори; культуран тайп-тайпара оагІонаш; иштта адамаш шоайла вІашкаэзар. «Вай цхъана да, Росси» яхача фестивала хьалхазьттараша къамашта юкьера барт чІоагІбара тІехьа дІабихьар боккха болх бар. Селий мехка истори санна, ерригача Къилбаседа Кавказерча къамий исторен, культуран юкье лоархІаме лар йита кхетаче хилар цох.

Илдарха-ГІалий тІара моттигаш тоае лерхІ

Аькхенаькъан Марем

Мехкарча моттигий хьал тоадеш йола программа йоаржаергья республике. Эггара хьалхарча мугІаре латт цу оагІонца Илдарха-ГІала. Вахара моттигаш тоаярах йолча федеральни программага гІолла йоаржаеш я проект. Из хоам

«Сердалога» бир Мехкадаь, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Кхаь шера болх дІахьош, 15, 5 км кхоачаш болх чакхбоаккхаргба шахьаре. Цу юкье да 4, 9 км йолча моттиге хий чудиллар, 4, 6 км хий дІа-юха дулла моттиг, 6 км кхоачаш йола догІан хиш

дІауха моттиг. Иштта 18, 6 эзар совгІа керда цІенош хьалдеш болх дІахьоргба, 2027-ча шерга кхаччалца.

БартчІоагІам баьб цу балха, дукха ца говш дІабоалургба къахьега. Цу гІулакхо дикка аттачаьха доаккхаргба бахархой хьал. ВІаштІарадаь кхо цІа хьалдеш бола болх дІаболабаьб.

Из бахьан долаш, кхаь шера чакхбоаккхаш бола болх 35 эзар совгІа кв. метрага кхоачаш хила мег.

«Республике дІахьош йолча КРТ программага гІолла, мехкара моттигаш дикка тоае аьттув ба», - белгалдир вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас.

Тикашта хьалхашка нувхашта лаьрхІа яьшкаш оттаергья

Султиганаькъан Йоакъап

Шахьаре бизнес дІахьош барашта тІадиьлад; шоаш болх беча моттигий наІарга нувхашта лаьрхІа яьшкаш оттае, аьнна. Из хоам «Сердалога» бир Илдарха-ГІалий тІарча администраце.

«Шахьара да волча Дидиганаькъан Ахмада тІадиьла из гІулакх кхоачашдеш, администрацера комисси тикашта хьалхашка нувхашта яьшкаш латтий хьежар», - йоах тхогарча хоам.

Шахьара моттигашка цІена, лостам болаш хилийта аьнна дІахьош ба из болх. Йоккха юкь ялалехь, шоаш хІама йохкача моттигий наІарашка яьшкаш хилийта, аьнна, хьалхадаьккхар массанена.

Базарашка, тикашка гІолла го боахаш лелача наха тІехьа дукха нувхаш юс, цудухьа нувхашта лаьрхІа яьшкаш лоаттаяр лоархІаме да.

14 КАЪХАТАШ

Извещение о проведении торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества.

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов)

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк - АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в торгах — 8 августа 2025 г. с 09:00.

5. Дата окончания приема заявок на участие в торгах — 29 августа 2025 г. в 17:00 час.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «Сбербанк - АСТ» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, а также в соответствии с регламентом ЭТП «Сбербанк - АСТ».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 2 сентября 2025 г. по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 3 сентября 2025 г. в 10:00 час. на ЭТП «Сбербанк - АСТ».

9. Сведения о выставляемом на торги имуществе:
Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Джугустовой А.Д.: земельный участок площадью 597 кв.м., кадастровый номер 06:05:000003:7522. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Назрань, Насыр-Кортский АО, ул. 7 линия, 69/3. Начальная цена продажи - 629 745 (шестьсот двадцать девять тысяч семьсот сорок пять) руб. 45 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 30 000 (тридцать тысяч) руб. Шаг аукциона - 5000 (пять тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава исполнителя ОСП по г. Назрань УФССП России по Республике Ингушетия Медова Р.М. от 16.07.2025 г. № 06017/25/511772.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом исполнителем ОСП г. Назрань УФССП России по Республике Ингушетия Медовым Р.М. по адресу: РИ, г. Назрань, ул. Московская, 13 стр. А и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот №2: заложенное недвижимое имущество должника Хадзиева Т.И.: квартира, общая площадь 78,1 кв.м., кадастровый номер 06:05:0600004:715. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Назрань, Насыр - Кортский АО, ул. Столичная, д. 12, корп. 4, кв. 45. Начальная цена продажи - 2 261 680 (два миллиона двести шестьдесят одна тысяча шестьсот восемьдесят) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава исполнителя ОСП г. Назрань УФССП России по Республике Ингушетия Медова Р.М. от 16.07.2025 г. №06017/25/511768.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом исполнителем ОСП г. Назрань УФССП России по Республике Ингушетия Медовым Р.М. по адресу: РИ, г. Назрань, ул. Московская, 13 стр. А и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

Лот №3: заложенное недвижимое имущество должника Яндиева Д.Х.: квартира (помещение), общая площадь 71,5 кв.м., кадастровый номер 06:01:0600001:2297. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, Малгобекский район, с.п. Инарки, пер. Маяковского, д. 1, кв. 1. Начальная цена продажи - 698 360 (шестьсот девяносто восемь тысяч триста шестьдесят) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 30 000 (тридцать тысяч) руб. Шаг аукциона - 5 000 (пять тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия

Дзейтова И.М. от 26.06.2025 г. № 06020/25/443594.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом исполнителем ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дзейтовым И.М. по адресу: Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гоголя, 21 корп. 6 и (или) по тел. 8(8734) 55-19-75.

10. Прочие условия:

Участником торгов может являться любое лицо, зарегистрированное на ЭТП, не относящееся к категории лиц, которые не могут участвовать в торгах в соответствии с п.5 ст. 449.1 ГК Российской Федерации, в срок приема заявок оплатившее задаток и подавшее заявку на участие в аукционе с приложением документов (сканобразов подлинников или сканобразов надлежащим образом заверенных копий), указанных в извещении.

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов.

Организатор торгов не располагает сведениями о зарегистрированных в жилых помещениях лицах, о задолженности должников по взносам на капитальный ремонт и иные виды коммунальных услуг (судебным приставом - исполнителем не предоставлены). Обременения имущества - залог, арест, запрещение регистрации.

Адрес официального сайта по проведению торгов в сети Интернет, на котором размещена документация об аукционе, в том числе подробная информация о порядке проведения торгов, об оформлении участия в торгах, определении лица, выигравшего торги - <https://torgi.gov.ru/new>.

С дополнительной информацией об участии в торгах, претенденты могут ознакомиться на сайте ЭТП www.utp.sberbank-ast.ru, официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru, на сайте Территориального управления <https://tu06.rosim.gov.ru>. В соответствии с действующим законодательством обязанность по организации осмотра арестованного имущества у Организатора торгов отсутствует.

Иаьдало хьадаьха наьха боахамцара хIамаш электронни хьисапе дохка оттадарах бола хоам

1. ТIаьрг ер, дохкархо: ГIалгIай Республике ГIолла йола паччахьалкхен доалахьен кулгал ду Федеральни агенствон моттигера урхалле (дIахо - ГIР Росдоалахьен ТУ, тIаьрг ер).

2. ТIаьрга кеп: электронни хьисапе еш я тIаьрг, из йийлла я ший доакъашхошта а дохка оттадаьча хIамай маьхах долча дешашта а (дIахо - ТIаьрг, дохкар).

3. ТIарг дIахьош йола моттиг: электронни хьисапе еш я тIаьрг «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ») яхача мах беча майдан тIа, интернета чухьа ухх адресах www.utp.sberbank-ast.ru (дIахо - ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. ТIаьрга юкье дакъа лаца ловраш дIаязбу ди, ха - 2025 ш. маьцхали бетта 8 ди, 09:00 сахьат даьлча.

5. ТIаьрга юкье дакъа лоацараш дIаязбар чакхдоал - 2025 ш. маьцхали бетта 29 дийнахьа, 17:00 сахьат даьлча.

6. Дакъа лоацараш дIаязбу ха а моттиг а - дIаязбала йиш я, из дIадоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кхаччалца дийнахьа а бус а, электронни почтан «Сбербанк-АСТ» яхача мах беча майданга ГIолла, ухх хоамо дIадехарашка хьежжа, иштта ЭТП «Сбербанк-АСТ» белгалъяьча ханага хьежжа.

7. ТIаьрга юкье дакъа лоацараш дIаязбара ГIулакх чакхдалара жамIа ду ди, ха, моттиг - 2025 ш. тов бетта 2 ди, ухх адресах: ГIалгIай Республика, ГI. Наьсаре, Победан урам, 3 цIа.

8. ТIаьрг хургIола ди, ха, моттиг (тIаьрга жамIа дар) - 2025 ш. тов бетта 3 ди, 10:00 сахьат даьлча, ЭТП «Сбербанк-АСТ».

9. ТIаьрге йохка оттаяьча хIамаех бола хоам:

№1 йола лот: декхар доаллача Джугустовой А. Д. боахам: лаьттан дакъа юкъара доккхал 597 кв. м., кадастрови номер 06:05:0000003:7522. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, ГI. Наьсаре, Наьсар-Кертера АО, 7-гIа лини оала урам, 69/3. Юхъанцара дохкара мах - 629 745 (ялх бIаь ткъаь ийс

эзар ворхI бIаь шовзткъа пхитъ) сом, 45 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 30 000 (ткъаь итт эзар) сом. ТIаьрга гIа: 5 000 (пхи эзар) сом.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП Наьсарен гIалан ОСП Меданаькъан Р. М. 16.07.2025 шера №06017/25/511772 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

Боахамга хьажар хургда ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП Наьсарен гIалан ОСП суда пирстопаца кхоачашдечунца Меданаькъан Р. М. хьалххе дага а баьнна, ухх адресах: ГIР ГI. Наьсаре, Московски урам, 13 гIишло А иштта (е) ухх тел. 8(8734) 55-19-75.

№2 йола лот: декхар доаллача Хазанаькъан Т.И. боахам: квартира, юкъара йоккхал 78,1 кв. м., кадастрови номер 06:05:0600004:715. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, ГI. Наьсаре, Наьсар-Кертера АО, Столични урам, 12 цIа, 4 гIишло, 45 кв. Юхъанцара йохкара мах - 2 261 680 (ши миллион ши бIаь кховзткъа цхьа эзар ялх бIаь дезткъа) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 100 000 (бIаь эзар) сом. ТIаьрга гIа: 20 000 (ткъо эзар) сом.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП Наьсарен гIалан ОСП Меданаькъан Р. М. 16.07.2025 шера №06017/25/511768 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

Боахамга хьажар хургда ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП Наьсарен гIалан ОСП суда пирстопаца кхоачашдечунца Меданаькъан Р. М. хьалххе дага а баьнна, ухх адресах: ГIР ГI. Наьсаре, Московски урам, 13 гIишло А иштта (е) ухх тел. 8(8734) 55-19-75.

№3 йола лот: декхар доаллача Янданаькъан Д. Х. боахам: квартира (чухье), юкъара йоккхал 71,5 кв. м., кадастрови номер 06:01:0600001:2297. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, МагIалбика кхале, ю. Инаркъе, Маяковске пер., 1 цIа, 1 кв. Юхъанцара йохкара мах - 698 360 (ялх бIаь дезткъа барайтта эзар кхо бIаь кховзткъа) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 30 000 (ткъаь итт эзар) сом. ТIаьрга гIа - 5 000 (пхи эзар) сом.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дзейтанаькъан И. М. 26.06.2025 шера №06020/25/443594 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

Боахамга хьажар хургда ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП суда пирстопаца кхоачашдечунца Дзейтанаькъан И. М. хьалххе дага а баьнна, ухх адресах: ГIалгIай Республика, ГI. МагIалбик, Гогола урам, 21 гIишло 6 иштта (е) ухх тел. 8(8734) 55-19-75.

10. Кхьдола декхараш:

ТIаьрга юкье дакъа лаца йиш йолаш ва моллагIа саг, ЭТП дIаязваь вале, амма из хила йиш яц Российски Федераце ГК 5 д. 449.1 ст. белгалбаьхача тIаьрге дакъа лаца йиш йоацарий мугIарера, дакъа лоацар, хоамо ма аллара, ханнахьа ланна лу ахча дIаденна а дехар дIачуденна а хила веза, хила мел деза каьхат шийца долаш (сканерца яьккха каьхатий бакъйола кеп е сканерца даьха, чIоагIдеш кулг яздаь каьхаташ).

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16. 07. 1998 №102-ФЗ 57 ст. 6 п. яхачох (02.08.2019 ред.), котваьннарг лоархI дохкача хIамах эггара дукхагIа мах бала кийчавар. Цу сага а тIаьрг кийчъяраша а цу дийннахьа а бухсоцаш хьахиначунца дувзаденнача каьхата кIалха кулгаш язду.

ТIаьрг дIахьошвар цIагIа бах аьнна дIаязбаьча нахах бола хоам, декхар доаллачун цIа тоадарах тIадиса ахча дий, кхьдола коммунални декхараш довзаш хилац (суда пирстопа кхоачашдечо царех хоам баьбац). Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, лацар, дIаязбар дехкаш хилар.

Интернете ГIолла тIаьрг яра эша каьхаташ, тIаьрг ярах бола белггалара хоам, дIаязвалара мишта хила деза тIаьрге, котваьнна саг харжар мишта хул яздаь да лаьрххIаца сайта адресах - <https://torgi.gov.ru/new>.

ТIаьрге дакъа лацарах дола кхьдола хоамаш дакъа лаца ловрашта довза йиш я ЭТП сайта тIара www.utp.sberbank-ast.ru, Российски Федераце лаьрххIаца сайта тIара www.torgi.gov.ru, Моттигерча урхаллен сайта тIара <https://tu06.rosim.gov.ru>. Законо дIадехахунга хьежжа, лаьцача боахамга хьажара бокъо йолаш вац тIаьрг еш вар.

Хин гІулакхех йола интернет-портал хъае лерхІ

ГІазданаькъан Ахьмад

Моттигерча хин гІулакхех йола лаьрххІа интернет-портал хургйолга белгалду мехкарча хъа-кимаша. Цу гІулакха соцам баьр вай мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла ва, бахархоште ЖКХ болхлоштеи юкъе бувзам хургболаш.

«Хин гІулакхага хьожаш йолча муниципальни штабашца бувзам болаш дІахьоргба из болх. Кхоачамбоацараш малагІа моттиге да ха аттагІа хургда, цунга хьежжа, еха моттиг тоае а сихагІа вІаштІехьа даргда», - дийцар «Сердалога» мехкарча Паччахьалкхено.

Кердача, таьрахьашца бувзабеннача оагІонга гІолла хицарча кхоачамбоацарех хоам бе йиш хургья наьха, иштта хий дІакьовлар маца хургда ха а.

ХІаьта цу гІулакха юкъе эггара керттердар да, ЖКХ болхлои наьха дехараш ханнахьа теркалде аьт-тув хилар. Бахархой хьал дикка аттачахьа доаккхаш хІама да из. ХІаьта тахан, геттара дІайха денош латташ, хий наха дІа-хьа ца кхоачача хана, из мел лоархІама да вай массане кхетаду.

ГОВЬЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат серии В №529396, выданный СШ №1 с. п. Плиево в 1987 г. на имя Гиреева Магомед-Башира Усмановича, считать недействительным.

Утерянный диплом №199, выданный Новоредантским ПТУ №3 в 1996 г. на имя Хадзиевой Зайнап Якубовны, считать недействительным.

«Іаьржа кІувс»

Йокъаенна баьцаш летаеш дола гІулакх дуташ дац мехка

Султиганаькъан Йоакъап

ТІехьарча 10-15 шера Кьилбаседа Кавказе, иштта берригача мехка моттигашка геттара лакха йІовхал увтгача хана; хьунашка, аренашка цІераш ювлар даржаш латт. МЧС болхлоша даггара кхайкарал ду нахага, боккъал а ма етта кхаьч-кхаьчача цІераш, кхорзаенна латта баьцаш ма йоагае ара Іимеца йолча хана, яхаш; бакъда адам из во оамал юташ дац. Бахархошца цу хьакъехьа къамаьл деш, 40 градусага кхоачаш йІовхал, мух болча хана; цІи біаргІацкъам тохалехь гаьнайол яхаш хьалхадох цІи яьлча оарцагІа ухараша.

Из болх дІахьош латт мас-сайолча моттигашка, хІаьта вайх хІаране кхетаду, ший кхетамца из хІама чІоагІдаь воаца моллагІа цІилеторгаш беехка делар боккха кхерам боаржабеш волга. ХІаранена тІехьахьежа варгвац, деррига а ший цІагІара доагІа, Іомаьдаьча гІулакхашка хьежжа хул.

ЦаІ да де йиш йолаш, къаьбста цхьа доазув кхерамзлен хьал лорадара тІехьа цІенде оттар. Масала, бетта догІаш лаьтта, тІаккха цІаьхха геттара чІоагІа йокъал эттай. Оаш кхетаду, маьлхо еррига буц

йоагаергйолга, тІаккха гаьнна яьнна цІи а, йоагІаш-йоагІаш, шун доазон тІа хьатІакхоачаргйолга.

Цудухьа, из хатар ца хилийтара тІехьа, хьалххе из моттиг цІенъеш болх дІаболабу. Укх ахкан хана дукха цІераш йоае арабийнаб МЧС болхлой, хІаьта деррига хатараш а саг бехке волаш хинна да. ВІалла а ший кертага уйла ца яйташ, кхорзаденна латтача, сийгмара хІама ца эшача дийнахьа буц йоагае отт цаІ; хІаьта шоллагІа мугІаре латтараша, йокъаенна буц йоагаяь дІаяьккха, керда буц тІаяйлитта доакх тхо яхаш, леладу из вІаштІехьа доаца хІама.

Царга хьатгача, Іалама чІоагІа пайда беш да из. Даггара дІадувцар дІацаэцарашта, уйла цаерашта духьала малагІа болх дІахьоргба хац тахан. Кхы а дукхагІа дувца деза-кх вай из интернета оагІонашка гІолла. Кхувш латтача тІехьенна хьалхадаха деза, Іаьржа дегаш долча наха мара из тайпара хІама ца леладелга. Оалаш гІожом да из, дале а доагІлар да!

Духьалъоттадел хоза гувнаш, сийна сигале, ашараш лекхаш оалхазараш дола, дажаш доаллаш доахана Іул дола сурт... Вена гучавоал кьизал йоаржаш лела суртанча, хІама доагадаь дІадоаккхаш йола

лампа бейоаллаш... Из деррига хІама доагадаь, кхерза дІадоаккх цо. Из тайпара «начІал» дараша наьха дегаш дохадеш бола «Іаьржа кІувс» бутт шоашта тІехьа.

Мехкарча тайп-тайпарча моттигашка гІолла го баккха, Іалама хозалах ший дог хьалдиза, біаргаца, хозача дешаца из деррига хьаста, из хьаьденнача Далла хоастам бе ловш хул уйлаш сийрда йола саг.

Ма дукха хІама да гонахьа зе! ВІалла ца яйна баьцилгаш, тамашийна дола дийнаташ зув вай цхьайолча хана. Кхетаду, мел дІаьхий да вай Іалам, біарго хьа ма лоацца хозаленаш гонахьа йолга. Іалама моттигашца дагардар дувца денош каст-каста хила дезар вайх хІаране, тІаккха дикагІа кхетаде мегар вай из деррига, хам баь варгвоацаш, мах баь варгвоацаш, долга.

Во доаржаде воаллачунна дІухьалъотта низ бац Іалама, из да ха дезар... Уж аренаш, хьунаш миллионаш шерашка сийна бай болаш, хоза зизилгаш ураувтташ, хан-ханнахьа Дала догІаца лувчаеш, тІаккха лайво ювргІа буллаш, цул тІехьагІа, біаьстан деноша юха дийнъеш, лаьттай.

ЦІи а массехк шера цкъа йоалаш, ди теха, тІоа сега хІама хилча. Эзараш ше-

рашка тоалуш, хозлуш лаьт-тад из деррига; адамо ший кулг тІадахьалца. Йокъаенна баьцаш летаеш лелачо, цу юкъера зІамигача оалхазарий біенаш, пхьагилгий, тайп-тайпарча дийнатий фусамаш йоагаю.

ЦІера ала тІахец цо гувнашка, аренашка; мерза вахар дуаш: тийнна лелача дийнаташта. ХІаьта из деррига сага вахар толхадеш долга кхетадац! Масехк шу даьлча зув дехкий, беша дІайийнначоа зе деш йола хІамаш геттара дукха яьржалга, хьазилгаш а, мича дахад ца ховш, дІадаьннилга, къахьа баьцаши кІарцхалаши аренашка дукхагІа хиннилга.

Боккъал а уйла еш хила, дІакхетабе шоашта гонахьа лелараш а! Бокъо яц вай Іалама вахара чугІерта, хьаьрдаьнна нах санна; кхетаде, вай эшаш дац цига! Саг дика ва ший цІагІарча, балхарча, хьоалчагІерча, машинацарча, цехерча, банерча гІулакхашка; Іалам дита човнаш ца еш!

ХьунагІара га ягІийта, каг ца еш, йоага цІилеторг ма кхувса баьца юкъе, канализаци Іочу ма ахийта Дала хьаьденнача беркатеча хичу, тІаккха дика доаржадарех хургва хьо! ХІама ийрча ма даккха, зуламхо ма хила, кертага уйла яйта! Дита Іалам, кулгаш тІа ца кхувдадеш!

Укх Имецача деношка, гю дечар телефонаш дагайохийт бахархошта

Султиганаькъан Йоакъап

Укх дIайхача деношка хий хьа ца доагIаш е ток йоацаш нийслу Наьсаре. Шахьара администраце къахьег, ма хулла уж кхоачамбоацараш юстар-даха гIерташ. Из хоам «Сердалога» бир шахьара мэре.

Наьсарерча хьакимаша бахархошта хьалхадоаккх, малагIча номерах телефон дIатоха еза. «Шоана аттагIа хургдолаш, моллагIа хIама тахка йиш йола номераш йовзийт администраце:

Тока оагIон болхлой: 8 8734 77-14-23; хицара кхоачамбоацараш нийс-делча: 8 988 120 0807; горгаз: 8 8732 22-70-50; ОМВД Наьсаре: 8 8732 22-42-74», - йоах тхога бена-ча хоамо.

Хий доацаш бисача ба-хархоша шоай адрес, те-лефона номер хьаала еза. Йоккха юкь ялале, машина-ца хий дIадахьаргда. Иштта администраце массанена хьалхадоаккх, дIайхача де-ношка ма хулла дукхагIа хий мелаш, Iийна хила хьажа, яхаш.

Бахархошта кьувлараш малагIаш да тохкаш хилар Магасе

Султиганаькъан Йоакъап

Бахархой тIаийбу ди дIадиьхар Магасе. Ша-хьара даь декхараш кхоачашдеш вола Тий-марзанаькъан Муса вар бахархой хаттараш тохкаш хиннар. «Сер-далога» из хоам ша-хьара мэре бир.

«Бахархошца кхетаче дIахьош хилча, цар ваха-рера кхоачамбоацараш дикагIа довза аьттув хул, царна кьувлар фуд хов», - белгалдир Магаса мэра.

Бахархоша тIадена цхьа хаттар ца тохкаш ду-саргдац, аьлар хьакима.

Цхьаццадараш цу ми-ноте кьоастаде аьттув баьлар, хIаьта кхьдола хаттараш дIахо тахка, цу оагIонца болх дIабахьа безаш да.

ХIара лоткъамцара болх, тIахьожам беш, чак-хбоаккхаргба.

СВО ветеранаш юкье болаш, Денала урок хилар МагIалбикерча колледже

ГIазданаькъан Ахмад

МагIалбикерча лорий-ва-хара оалача колледже дIайихьар Денала урок. Цу гIулакха хьалхаэьттар «Даь-хен лорбой» яхача ганза моттигерча филиала болх-ло Коазой Хьамид. Кхетаче дакъа лоацаш бар Донбас-серча тIема операце доакъ-

ашхой, иштта шахьара ад-министраци. ТIема аренаш-ка лораде дезарех дийцар бIухоша кагирхошта, иштта вай къаман къонгаша гой-тача майралах, деналах.

Коазой Хьамида дийцар, тахан «Даьхен лорбой» яхача ганза бIухошта, цар дезалаш-та эшачунга хьожаш дIахьоча

балхах, шоай гIулакхаца керттердарех», аьлар «Серда-лога» республикерча Юкьар-ча палатан доакъашхо волча ГIаьнтамаранаькъан ЯрагIе.

Иштта йола кхетаченаш кагирхошца дIакхьар, тахан боккха пайда боаржа-беш да. Кхувш латтарий де-гашка Даьхенцара безам чIоагIбу ишттача цхьанкхе-

тараша. Колледжа студен-тий дукха хаттараш хилар СВО доакъашхошка. Берри-гаш раьза болаш, дIаяхар из урок. Колледжа хьехархоша белгалдир, Денала уроках дIакхьар тахан кагирхош-та юкье лоархIаьме долга, из гIулакх массайолча мотти-гашка доаржаде дезилга.

Молочанске «Ингуш-Регион-Строй» яхача оагIон болхлоша гIув яьккхар

Султиганаькъан Йоакъап

Запорожски областа Токмак-ски кхален Молочанск яхача шахьара Мира оалача уrame артезиански гIув яьккхар. Из хоам «Сердалога» бир гIишлошьяра балхех йолча мехкарча министерстве.

«Министерствос тIадила, 2024-ча шера дIаболабир из болх «Ингуш-Регион-Строй» яхача оагIоно.

ГIишлон балхех йолча ми-нистерствон кулгалхочун гIонча вола Евкуранаькъан М. болх мишта дIабихьаб хьожаш хилар. Фирма болхлошца къа-маьл даь, доазув совьяннача нувхех цIенде аьнна тIадиьлар цо», - йоах министерствера бе-нача хоамо.

Проекте кьоастадаьр кхо-ачашдеш, 200 метрага кхоа-чаш гIув я цига Iочуаькхар, ши плита оттаеш лард чIоагIьяьй, иштта Рожновске гIалаш яха гIирсаш оттадаьд. Цул совгIа, насосаш оттаяь, из доазув чуло-ацаш, цу моттига тIабода никъ тоабеш чуберзабаь, видеокаме-раш оттаеш къахьийгад. 27 000 000 сом совгIа рузкъа да цу гIулакха дIадахийтар.

«Мала цIена хий доацаш, ха-лача хьале бар цигара нах, дук-хача хана денз. Цу гIулакхо

дикка аттачахьа доаккхарг-да цар хьал, хIанзчул тIехьагIа цIена хий хургда цар фуса-машка», - белгалдир министра гIонча волча Евкуранаькъан М., цига дIабихьача балхах дув-

цаш. Карарча хана цу мотти-гаца дувзадenna дола каьха-таш кийчдеш ба цига, моттиг Iаьдала доале дIалургIолаш.

Цу моттиго ший болх дIаболабича, 24 сахьата 295 ку-

бометрага кхоачаш хий луш болх беш хургья гIув. Дувца-ча гIулакхо дикка аттача доак-кхаргда цIенача хих хьагаш ба-хача 2,5 эзар совгIа болча ба-хархой хьал.

